

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA
UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

Evidenčné číslo: 101002/B/2023/36138067872809476

**IMPLEMENTÁCIA SMERNICE EÚ V OBLASTI
PREVENCIE LEGALIZÁCIE PRÍJMOV
Z TRESTNEJ ČINNOSTI A FINANCOVANIA
TERORIZMU**

Bakalárska práca

2023

Renáta Staňová

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA
UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

**IMPLEMENTÁCIA SMERNICE EÚ V OBLASTI
PREVENCIE LEGALIZÁCIE PRÍJMOV
Z TRESTNEJ ČINNOSTI A FINANCOVANIA
TERORIZMU**

Bakalárska práca

Študijný program:	Ekonómia a právo
Študijný odbor:	EKONÓMIA A MANAŽMENT PRÁVO
Školiace pracovisko:	Katedra ekonomickej teórie Národohospodárska fakulta
Vedúci bakalárskej práce:	Ing. Marcel Novák PhD.

2023

Renáta Staňová

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že záverečnú bakalársku prácu na tému *Implementácia smernice EÚ v oblasti prevencie legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu* som vypracovala samostatne, a že som uviedla všetku použitú literatúru.

V Bratislave, dňa 10. 05. 2023

.....

Renáta Staňová

POĎAKOVANIE

Moje poďakovanie patrí školiteľovi a vedúcemu práce docentovi Ing. Marcelovi Novákovi, PhD. za pomoc a cenné rady pri vypracovaní bakalárskej práce. Zároveň by som sa rada poďakovala aj pani JUDr. Yane Daudrikh, PhD za možnosť konzultácie pre potreby tejto bakalárskej práce.

ABSTRAKT

STAŇOVÁ, Renáta: *Implementácia smernice EÚ v oblasti prevencie legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta, Katedra ekonomickej teórie; a Univerzita Komenského v Bratislave. Právnická fakulta. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Marcel Novák, PhD. - Bratislava: NHF EU, 2023, 48 strán.

V bakalárskej práci riešime problematiku fenoménu prania špinavých peňazí. Priblížime si doposiaľ platné smernice Európskej únie, ktoré majú zabrániť legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu. Cieľom práce je porovnať pôvodné smernice s návrhom novej smernice a predstaviť si jednotlivé novinky, ktoré nám nová smernica prináša. Na základe platných nariadení na národnej úrovni si priblížime novelizáciu zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V prvej kapitole uvádzame do popredia skutkový stav v podmienkach Slovenskej republiky. Zameriavame sa na historický vývoj v krajine, ako aj vo svete. Definujeme si základné pojmy dôležité na pochopenie danej problematiky. V ďalších kapitolách na základe využitia štatistických údajov, poukazujeme na rozdiely, ktoré vznikali implementovaním smernice Európskej únie a taktiež jej dopad na finančný trh. Na záver si na základe praktického prípadu ukážeme nedostatky v doposiaľ platných smerniciach.

Problémom pri praní špinavých peňazí sú neustále vyvíjajúce sa technológie, napríklad v oblasti virtuálnych mien, ktoré sa pravidelnou aktualizáciou opatrení snažíme mať stále pod kontrolou a zabrániť tak trestnej činnosti spojenej s legalizáciou príjmov.

Kľúčové slová:

implementácia smernice EÚ, smernica č. 2015/849/EÚ, smernica č. 2018/843/EÚ, legalizácia príjmov z trestnej činnosti a financovanie terorizmu, pranie špinavých peňazí, AML

ABSTRACT

STAŇOVÁ, Renáta: *Implementation of the EU Directive on the prevention of money laundering and terrorist financing*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy, Department of Economic theory; and Comenius University in Bratislava. Law Faculty. – Tutor: Ing. Marcel Novák, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2023, 48 pages.

In the bachelor thesis, we address the issue of the phenomenon of money laundering. We will introduce the current European Union directives that aim to prevent the legalization of proceeds from criminal activities and from the financing of terrorism. The aim of the thesis is to compare the original directives with the proposal of the new directive and present the individual innovations that the new directive brings. Based on the applicable regulations at the national level, we will describe the amendment of the Act no. 297/2008 Coll. on the prevention of the legalization of proceeds from criminal activities and on the prevention of the financing of terrorism and on amendments to certain laws.

In the first chapter, we bring to the forefront the factual situation in the conditions of the Slovak Republic. We focus on the historical development in the country, as well as in the world. We define the basic terms important for understanding the given issue. In the following chapters, based on the use of statistical data, we point out the differences that arose from the implementation of the European Union directive and its impact on the financial market. Finally, based on a practical case, we will show shortcomings in the current applicable directives.

The problem with money laundering is constantly evolving technologies, such as virtual currencies, which we try to keep under control and prevent criminal activities associated with the legalization of proceeds through regular updates of measures.

Key words:

implementation of EU directive, EU directive no. 2015/849/EU, EU directive no. 2018/843/EU, the prevention of money laundering and terrorist financing, AML

OBSAH

Úvod	10
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	12
1.1 Legislatíva opatrenia proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti	12
1.1.1 Finančná spravodajská jednotka (FSJ)	14
1.1.2 Neobvyklá obchodná operácia (NOO)	15
1.1.3 Povinné osoby	15
1.1.4 Súčasné trendy NOO za rok 2021	17
1.2 Štvrtá smernica Európskej únie č. 2015/849/EÚ	18
1.2.1 Uplatňovanie rizikovo-orientovaného prístupu podľa Odporúčania č. 1	19
1.2.2 Cílené finančné sankcie týkajúce sa šírenia zbraní hromadného ničenia podľa Odporúčania č. 7	19
1.2.3 Implementácia štandardov do novej smernice	20
1.3 Piata smernica Európskej únie č. 2018/843/EÚ	22
1.3.1 Dohľad nad kryptoaktívami v boji proti praniu špinavých peňazí	23
1.3.2 Zápis konečného užívateľa výhod spoločnosti do Obchodného registra Slovenskej republiky	24
1.4 Návrh šiestej smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti	25
2 Cieľ práce	28
3 Metodika práce a metódy skúmania	29
4 Výsledky práce	30
4.1 Porovnanie počtu prijatých hlásení o NOO pred a po implementovaní smernice	30
4.2 Druhé kolo národného hodnotenia rizík	33
4.3 Zhodnotenie dopadu prania špinavých peňazí na finančný trh	37
4.4 Riešenie praktického prípadu	39
Záver	42
Zoznam použitej literatúry	44

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1	Celkový počet prijatých hlásení o NOO v roku 2015 a 2021.....	30
Graf 2	Prehľad vývoja ekonomickej kriminality v SR za roky 2014 až 2019.....	36

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1	Počet hlásení o NOO od nefinančných inštitúcií za roky 2015 a 2021.....	31
Tabuľka 2	Počet hlásení o NOO od ďalších finančných inštitúcií za roky 2015 a 2021...	32

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

4. smernica EÚ – Smernica Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 z 20. mája 2015 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012 a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES a smernica Komisie 2006/70/ES

5. smernica EÚ – Smernica Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2018/843 z 30. mája 2018, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu a smernice 2009/138/ES a 2013/36/EÚ

6. smernica EÚ – Smernica Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) o mechanizmoch, ktoré majú členské štáty zaviesť na predchádzanie využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa zrušuje smernica (EÚ) 2015/849

EÚ – Európska únia

FATF – Finančná akčná skupina (Financial Action Task Force)

FSJ – Finančná spravodajská jednotka

Legalizácia – legalizácia príjmov z trestnej činnosti a ich financovania

MONEYVAL - Výbor expertov pre hodnotenie opatrení proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, kontrolný orgán Rady Európy

NAKA – Národná kriminálna agentúra

NCODK – Národná centrála osobitných druhov kriminality

NOO – Neobvyklá obchodná operácia

OSN – Organizácia Spojených národov

VASP - Poskytovateľ služieb virtuálnych aktív (Virtual Asset Service Provider)

Zákon o legalizácii - Zákon č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Úvod

V dnešnej globalizovanej ekonomike a digitalizovanej spoločnosti sa stáva boj proti finančným zločinom a ich legalizácii, známej aj ako pranie špinavých peňazí, čoraz naliehavejším a komplexnejším problémom. V súčasnej dobe sa s týmto javom stretávajú nielen jednotlivé krajiny, ale aj medzinárodné organizácie, vrátane Európskej únie. Preto je táto téma v súčasnosti aktuálnou a dôležitou pre všetky krajiny, ktoré sa snažia bojovať proti finančným zločinom a praniu špinavých peňazí.

Riziko preniknutia organizovaného zločinu do hospodárskeho prostredia a jeho manipulácie s finančnými tokmi sa neustále zvyšuje. Európska únia preto v posledných rokoch prijala niekoľko smerníc, ktoré majú za cieľ zabrániť legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu. Medzi najdôležitejšie smernice patrí smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2015/849 o prevencii využívania finančných prostriedkov na účely legalizácie príjmov z trestnej činnosti alebo financovania terorizmu a o zmene a doplnení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012. Táto smernica bola napokon doplnená novo implementovanou smernicou EÚ č. 2018/843 z 30. mája 2018.

V tejto bakalárskej práci sa zaoberáme práve problematikou implementácie smernice EÚ v oblasti prevencie legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Analyzujeme platné smernice Európskej únie a nové návrhy smerníc, ktoré majú za úlohu zlepšiť boj proti praniu špinavých peňazí. Je vývoj týchto smerníc naozaj dostačujúci vzhľadom k neustále narastajúcim rizikám? V práci sa pozrieme aj na národné právne predpisy v tejto oblasti a následne zistíme, aké konkrétne opatrenia boli prijaté na úrovni Slovenskej republiky. Po prečítaní tejto bakalárskej práce zistíte, aký dopad má implementovanie smernice EÚ na finančné trhy a na zmenu spôsobu, akým sa organizovaný zločin snaží manipulovať s finančnými tokmi. Záverom práce by sme chceli zhrnúť zistenia a odporúčania pre ďalší vývoj v tejto oblasti a na základe príkladu z praxe si môžeme dané nedostatky ukázať a vysvetliť. Veríme, že práve vďaka týmto zisteniam budeme môcť poukázať na to, aké je pre nás všetkých dôležité, aby sme sa tejto problematike venovali.

Táto téma je jednoznačne veľkým problémom v dnešnej dobe nakoľko práve získané finančné prostriedky z prania špinavých peňazí môžu byť použité na financovanie ďalšej trestnej činnosti. Preto je dôležité, aby sme tomuto fenoménu predchádzali. Danú problematiku sme si vybrali najmä z toho dôvodu, že pokiaľ rozšírime povedomie

o prípadných rizikách vyplývajúcich z finančných podvodov, môžeme im jednoduchšie predísť a chrániť nie len celú spoločnosť, ale aj samých seba.

Na druhej strane je však prevencia legalizácie príjmov z trestnej činnosti a prania špinavých peňazí kľúčová pre zvýšenie dôveryhodnosti a reputácie krajiny v očiach zahraničných partnerov a investorov a z toho dôvodu je pre krajinu prospešné, aby sme predchádzali vzniku trestnej činnosti, nakoľko je to atraktívnejšie pre zahraničné investície a zvýšenie konkurencieschopnosti. V neposlednom rade je dôvodom, prečo sa venovať tejto téme aj dosiahnutie pocitu spravodlivosti a legitimacy finančného systému a krajiny ako celku.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

V prvej kapitole našej bakalárskej práce sa venujeme najmä právnej úprave problematiky legalizácie príjmov z trestnej činnosti, označovanej ako „pranie špinavých peňazí“ (anglicky „money laundering“), ktorej je venovaná neustále veľká pozornosť. Priblížime si jednotlivé definície, ktoré sa nachádzajú v Zákone č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon o legalizácii) a zároveň si bližšie rozoberieme rozdiely medzi poslednými dvoma implementovanými smernicami Európskej únie, t. j. 4. smernica EÚ č. 2015/849/EÚ a 5. smernica EÚ č. 2018/843/EÚ. Taktiež si načrtujeme, ako vyzerá návrh pripravovanej 6. smernice, ktorým sa zrušuje smernica (EÚ) 2015/849.

1.1 Legislatíva opatrenia proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti

S problematikou príjmov z trestnej činnosti sa stretávame už v posledných rokoch minulého storočia, kedy sa Bazilejská komisia pre bankovú reguláciu a dozor v decembri 1988 vyjadrila nasledovne:

„Dôveru verejnosti v banky a tým ich stabilitu môže podryť neželaná publicita majúca svoj pôvod v spojení bánk so zločinom. Okrem toho bankám v bezprostrednej súvislosti s podvodnou činnosťou hrozia priame finančné straty, ktoré môžu byť jednak dôsledkom nedostatočného skríningu neželaných klientov zo strany bánk a jednak narušenia integrity vlastných zamestnancov po spojení so zločincami.“¹

V decembri 1988 sa taktiež konala Konvencia OSN vo Viedni (známa aj ako Viedenská konvencia) proti nezákonnému obchodu s narkotikami a psychotropnými látkami, ktorá bola spúšťačom boja proti prepieraniu špinavých peňazí. V súčasnosti je práve táto konvencia označovaná ako akýsi štandard, ktorý by mal byť dodržiavaný všetkými členmi medzinárodného spoločenstva, t. j. viac ako 100 štátov. Na základe článku 3, odseku 1, písmena a) spomínanej konvencie sa vyžadovalo, aby zúčastnené krajiny v rozsahu, ktorý zodpovedá ich právnemu systému a ústavným princípom, trestne postihovali akékoľvek

¹ OLEXÍK, Ignác. *Právne, inštitucionálne a medzinárodné aspekty eliminácie fenoménu „prania špinavých peňazí“*. In Ekonomický časopis = Journal of economics : časopis pre ekonomickú teóriu, hospodársku politiku, spoločensko-ekonomické prognózovanie. - Bratislava : Slovak Academic Press, 2002, roč. 50, č. 3, s. 447. ISSN 0013-3035.

narábanie s majetkom, ktorý pochádza z obchodovania s drogami, prípadne z podieľania sa na páchaní trestných činov súvisiacich s praním špinavých peňazí.²

Celý tento proces hodnotenia legislatívy a opatrení zameraných proti praniu špinavých peňazí, ktorého sa zúčastňujú všetky členské krajiny Rady Európy, zastrešuje Osobitný výbor Rady Európy. Jeho výsledkom boli odporúčania pre Slovenskú republiku a zároveň podnet na zosúladenie príslušnej časti legislatívy tak, aby bola v súlade s normami Európskej únie. Medzi vybrané odporúčania v rámci bankového sektoru sme zaradili napríklad uskutočňovanie dôslednejšej identifikácie klientov bankami, vykonávanie kontroly v bankách aj so zameraním na to, ako banky plnia svoje povinnosti vyplývajúce zo zákona č. 294/1997 Z. z. o boji proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a vyhlášky č. 181/1997 Z. z. o podozrivých bankových operáciách ale aj vytvorenie silného koordinačného orgánu na celoštátnej úrovni, ktorý má zabezpečiť zvýšenie vzájomnej spolupráce všetkých zainteresovaných orgánov v boji proti praniu špinavých peňazí.³ Od júla do konca roka 1997 bolo nahlásených až 217 podozrivých bankových operácií. Na základe spomínaných odporúčaní v nasledujúcich rokoch prebehli mnohé novelizácie zákona.

Definíciu pojmu legalizácia príjmov z trestnej činnosti (ďalej len legalizácia) môžeme nájsť v mnohých právnych dokumentoch a literatúre. V zákone č. 297/2008 Z. z. o legalizácii nachádzame definíciu pojmu legalizácia tak, že ide o úmyselné konanie, ktoré spočíva v zmene povahy majetku z trestnej činnosti alebo z účasti na nej, v jeho prevode, utajení alebo zakrytí jeho pôvodu alebo povahy, v nadobudnutí, držbe, užívaní a požívaní majetku s vedomím, že tento majetok pochádza z trestnej činnosti alebo z účasti na nej a tiež v napomáhaní alebo navádzaní na takéto konanie.⁴ Legalizácia je zákonne zakázaná. Taktiež sme sa dopracovali k názoru, že legalizácia príjmov z trestnej činnosti predstavuje tzv. zlegalizovanie/očistenie peňazí, či akýchkoľvek príjmov pochádzajúcich z trestnej činnosti

² OLEXÍK, Ignác. *Právne, inštitucionálne a medzinárodné aspekty eliminácie fenoménu „prania špinavých peňazí“*. In Ekonomický časopis = Journal of economics : časopis pre ekonomickú teóriu, hospodársku politiku, spoločensko-ekonomické prognózovanie. - Bratislava : Slovak Academic Press, 2002, roč. 50, č. 3, s. 448. ISSN 0013-3035.

³ VYHNÁLIK, Ján. *Opatrenia proti praniu špinavých peňazí*. In BIATEC : odborný bankový časopis. - Bratislava : Národná banka Slovenska, Máj 1999, roč. 7, č. 5, s. 2-3, ISSN 1335-0900.

⁴ Zákon č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 2. júl 2008.

prostredníctvom rôznych metód tak, že tieto nelegálne príjmy sú zavedené do finančného obehu ako zdanlivo legálne.⁵

1.1.1 Finančná spravodajská jednotka (FSJ)

Na účel predchádzania a odhaľovania legalizácie plní úlohy centrálnej národnej jednotky tzv. finančná spravodajská jednotka (ďalej len FSJ), ktorými sú napríklad:

- prijímanie, analýza, vyhodnocovanie a spracúvanie hlásení o neobvyklých obchodných operáciách a finančné informácie súvisiace s legalizáciou a vypracovávanie finančných analýz,
- požadovanie a kontrola plnenia povinností povinných osôb,
- podávanie podnetu na uloženie pokuty, odobratie oprávnenia na podnikateľskú alebo inú samostatne zárobkovú činnosť,
- zverejňovanie informácií o formách a spôsoboch legalizácie a o spôsoboch rozpoznania neobvyklých obchodných operácií,
- zverejňovanie zoznamu krajín na svojom webovom sídle, ktoré Európska komisia určila za vysokorizikové alebo ktoré podľa dôveryhodných zdrojov nemajú účinné systémy proti legalizácii.

FSJ má podľa § 5 zákona č. 297/2008 Z. z. o legalizácii status kontrolného orgánu voči povinným osobám a zároveň podľa tohto zákonného aktu aj status správneho orgánu.⁶ Pred rokom 1996 ako predchodcovia FSJ boli odbor finančného spravodajstva úradu finančnej polície správy kriminálnej a finančnej polície a následne spravodajská jednotka finančnej polície úradu boja proti organizovanej kriminalite Prezídia Policajného zboru.⁷ FSJ ako organizačná zložka Prezídia Policajného zboru sa vnútorne člení na viaceré oddelenia, medzi ktoré patria oddelenie neobvyklých obchodných operácií, oddelenia kontroly povinných osôb, oddelenie medzinárodnej spolupráce ale aj analytické oddelenie.

V rámci medzinárodnej spolupráce FSJ spolupracuje s príslušnými orgánmi členských štátov, Radou Európskej únie, Európskou komisiou, Sekretariátom Rady

⁵ MACHOVÁ, Michaela. Voľná definícia autorky. Existuje nespočetné množstvo definícií legalizácie príjmov z trestnej činnosti, resp. prania špinavých peňazí, nachádzajúcich sa v medzinárodných dokumentoch, dokumentoch Európskej únie, osobitných národných právnych predpisoch, až po definície jednotlivých odborníkov.

⁶ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky [online], 20. decembra 2022. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?financna-policia>

⁷ Ministerstvo Vnútra Slovenskej republiky. Finančná spravodajská jednotka [online], Výročná správa 2021. Dostupné na: web: www.minv.sk/?financna-policia

Európske únie a účastníkmi Európskeho systému finančného dohľadu. Pri tejto vzájomnej spolupráci je dôležité, aby si účastníci vzájomne vymieňali informácie potrebné pri predchádzaní a odhaľovaní legalizácie. V Českej republike môžeme nájsť právnu úpravu FSJ v Zákone č. 253/2008 Sb.,⁸ ktorý nám vymedzuje tento administratívny orgán ako najlepšieho spojovateľa medzi finančným sektorom a orgánmi, ktoré vykonávajú vyšetrovanie.

1.1.2 Neobvyklá obchodná operácia (NOO)

Ďalej je dôležité, aby sme si definovali už spomínaný pojem neobvyklá obchodná operácia (ďalej len NOO). Zákon definuje NOO ako právny úkon alebo iný úkon, ktorý nasvedčuje tomu, že jeho vykonaním môže dôjsť k legalizácii.⁹ Sú to najmä obchody, ktoré vzhľadom na ich zložitosť, nezvyčajne vysoký objem finančných prostriedkov alebo inú svoju povahu zjavne vybočujú z bežného rámca alebo povahy určitého druhu obchodu alebo nemajú žiaden zrejmý ekonomický účel alebo zrejmý zákonný účel. Taktiež sú to obchody, pri ktorých sa klient odmieta identifikovať alebo poskytnúť údaje potrebné na vykonanie starostlivosti povinnou osobou, alebo sa klient snaží poskytnúť čo najmenej informácií, ktoré môže povinná osoba veľmi ťažko alebo len s veľkými nákladmi overiť. Medzi najčastejšie NOO patria hotovostné operácie, bezhotovostný platobný styk, zahraničný platobný styk a operácie realizované subjektami registrovanými v daňových rajoch.

V momente ako príslušníci FSJ prijmu hlásenie o NOO, sú povinní vykonať operačnú analýzu získanej informácie. Môžu pri tom využiť všetky dostupné informačné zdroje a databázy sprístupnené FSJ a oprávnenia policajta vyplývajúcich zo zákona o Policajnom zbore. V zmysle § 26 ods. 2 a ods. 3 ako aj §28 zákona o legalizácii je FSJ povinná zvoliť vhodný postup k vyriešeniu ohlásenej NOO.¹⁰

1.1.3 Povinné osoby

Povinnými osobami sú inštitúcie, ktoré zabezpečujú, aby sa informácie potrebné k zisťovaniu akejkoľvek nelegálnej aktivity dostali k príslušným orgánom, ktoré už danú problematiku môžu ďalej riešiť. Pre tento účel sú povinné overiť identifikáciu klienta –

⁸ Zákon č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, 1. september 2008.

⁹ FABIANOVÁ, Jana – KŘÍHA, Jozef. Legalizácia príjmov z trestnej činnosti v Slovenskej republiky = Money Laundering in the Slovak Republic. In AUSPICIA : recenzovaný vedecký časopis pro oblast společenských a humanitních věd. – Košice – České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií České Budějovice, 2015, ISSN 1214-4967.

¹⁰ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Finančná spravodajská jednotka [online], Výročná správa 2021. Dostupné na: web: www.minv.sk/?financna-policia

fyzickej osoby alebo každej inej fyzickej osoby, ktorá koná za klienta. V rámci starostlivosti o klienta vykonáva povinná osoba základnú starostlivosť voči nemu. V niektorých prípadoch môžeme hovoriť o tzv. zjednodušenej starostlivosti. Povinné osoby si môžu robiť preverovanie klientov samé, takým spôsobom, že preveria všetky možné verejné registre a dostupné informácie. Druhým spôsobom je, že môžu využiť platené služby spoločností, ktoré zabezpečujú prieskum a preverujú rôzne údaje o podnikateľoch. Medzi také spoločnosti patrí aj FinStat, ktorý ponúka komplexný a profesionálny servis AML na slovenskom aj českom trhu.¹¹ Jeden z názorov, ktorý nám definuje pojem povinné osoby je od autorky Hmírovej:

„Na povinnosti vyplývajúce zo zákona by nemali zabúdať podnikatelia, ktorých hlavný predmet činnosti síce nespočíva v práci s peniazmi, ale majú v predmete činnosti aj takú činnosť, ktorá je pre ich hlavný biznis iba doplnkovou a vďaka ktorej sa zaraďujú do okruhu povinných osôb.“¹²

Preto na základe zákona môžeme definovať povinné osoby ako nasledujúce:

- a) banky alebo finančné inštitúcie, ak nie sú bankou (napríklad burzy),
- b) exportno-importnú banku Slovenskej republiky,
- c) prevádzkovateľov hazardných hier,
- d) poštové podniky,
- e) súdnych exekútorov, pri predaji nehnuteľností, hnutelnej veci alebo podniku,
- f) správcov, ktorí vykonávajú činnosti v konkurznom konaní, reštrukturalizačnom konaní alebo konaní o oddlžení,
- g) audítorov, účtovníkov, daňových poradcov, advokátov, notárov,
- h) právnické a fyzické osoby oprávnené sprostredkovať predaj, prenájom a kúpu nehnuteľností,
- i) poskytovateľov služieb správy majetku alebo služieb pre obchodné spoločnosti,
- j) právnické a fyzické osoby oprávnené vykonávať činnosť organizačného a ekonomického poradcu,

¹¹ SUĎA, Pavol. *S bojom proti praniu špinavých peňazí môže pomôcť každý podnikateľ* [online], december 2021. Dostupné na: https://news.finstat.sk/clanky/anti_money_laundering/

¹² HMÍROVÁ, Lenka. *Legalizácia príjmov z trestnej činnosti - povinnosti podnikateľov* [online]. 19. júna 2018. Dostupné na: <https://www.epi.sk/clanok-z-titulky/legalizacia-prijmov-z-trestnej-cinnosti-povinnosti-podnikatelov-tt.htm>

- k) právnické a fyzické osoby oprávnené prevádzkovať aukčnú sieť, obchodníkov s umeleckými dielami, zberateľskými predmetmi, starožitnosťami, kultúrnymi pamiatkami,
- l) veriteľov, poskytovateľov služieb peňaženky alebo zmenárne virtuálnej zmeny.¹³

Podľa ustanovenia §91 ods. 8 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách sú banky a pobočky zahraničných bánk, ako oprávnené osoby, povinné poskytovať Ministerstvu financií Slovenskej republiky, v lehotách ním určených, zoznam klientov, na ktorých sa vzťahujú medzinárodné sankcie zavedené podľa zákona č. 289/2016 Z. z. a príslušných nariadení Európskej únie.¹⁴ Lehota určená Ministerstvom financií Slovenskej republiky je tri mesiace. FSJ, na druhej strane, preveruje u povinných osôb ako si svoje povinnosti plnia a za ich porušenie ukladá vysoké pokuty.

FSJ poskytuje následne informácie orgánom činným v trestnom konaní: Národnej kriminálnej agentúre Prezídia Policajného zboru (ďalej len NAKA), Finančnému riaditeľstvu SR alebo aj krajským riaditeľstvám Policajného zboru, ktoré následne riešia dané hlásenia osobitne. Spôsobov, ako môžu tieto orgány zabrániť páchaniu trestnej činnosti, je niekoľko. Jedným z najúčinnějších je inštitút zdržania NOO, ktorý je upravený v §16 zákona č. 297/2008 Z. z. o legalizácii, ktorý je využívaný najmä v prípadoch, ak hrozí nebezpečenstvo, že vykonaním NOO môže byť zmarené, alebo sťažené zaistenie príjmu z trestnej činnosti. V iných prípadoch sa tiež využíva inštitút odmietnutia uzavretia obchodného vzťahu, ukončenie obchodného vzťahu alebo odmietnutie vykonania obchodu. V §19 rovnakého zákona je uvedené, v akých prípadoch sa môže využiť tento spôsob boja proti praniu špinavých peňazí. Je to najmä preventívne opatrenie na zabránenie nakladania s finančnými prostriedkami získanými z trestnej činnosti.

1.1.4 Súčasné trendy NOO za rok 2021

Ako uvádza Ministerstvo vnútra SR vo výročnej správe spravodajskej jednotky za rok 2021¹⁵:

„Podstatnú časť predikatívnych trestných činov tvorili rôzne druhy podvodných konaní spojených so zneužívaním pandémie, išlo najmä o subvenčné podvody spojené s poskytovaním pomoci na udržanie zamestnanosti. Pomerne atraktívnymi sa stali investičné

¹³ Zákon č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 2. júl 2008.

¹⁴ Ministerstvo financií Slovenskej republiky [online], 2022. Dostupné na: www.mfsr.sk.

¹⁵ Najnovšie dostupné informácie sú zverejnené za rok 2021.

podvody, najmä do kryptomien, avšak osobami s minimálnymi investičnými skúsenosťami, ktoré sa stávali obeťami podvodov. Páchatelia vylákavali finančné prostriedky na domnelý nákup kryptomeny, resp. priamo ovládali bankové účty obetí. Investičné podvody sa vyznačovali vysokou sofistikovanosťou a vyskytli sa prípady, ktoré niesli znaky tzv. Ponziho schémy, častokrát boli využívané aj nástroje sociálneho inžinierstva.“¹⁶

Ponziho schéma je druh podvodnej operácie, ktorá sľubuje investorom nesmierné vysoké výnosy vo veľmi krátkej dobe. Tieto výnosy sú však vyplácané z vkladov neskorších investorov, tzv. pyramídové hry.

Ďalším trendom v tejto oblasti je trend s názvom „romance scam“ kde išlo o podvodné inzertné portály, ktorých cieľom bolo vylákatie finančnej hotovosti za použitia citového naliehania alebo trend s názvom „vishing“, kedy poškodené osoby boli kontaktované páchatelmi vystupujúcimi ako banky, resp. kriminálna polícia, a žiadali poskytnutie údajov k internetbankingu so zámenkou urýchleného zrealizovania prevodov ich financií na „bezpečné účty“.

1.2 Štvrtá smernica Európskej únie č. 2015/849/EÚ

Vo februári 2012 boli schválené a publikované nové medzinárodné štandardy v oblasti prevencie a represie legalizácie príjmov z trestnej činnosti. Tieto štandardy sú vydávané organizáciou Financial Action Task Force (ďalej len FATF), ktorá tieto činnosti vykonáva už od roku 1989. V najnovšom návrhu zohľadnili praktické skúsenosti a poznatky získané počas troch kôl vzájomných hodnotení členských krajín, ktoré poukázali na niekoľko pozostatkov pri presadzovaní právnych predpisov v praxi. Jednou zo zmien bolo základné členenie odporúčaní, ktoré sa pre lepšiu nadväznosť a prehľadnosť zlúčili, alebo rozdelili. Výsledkom sú dve nové odporúčania:

- Odporúčanie č. 1 o identifikácii a hodnotení rizík na úrovni členského štátu a o následnom uplatňovaní rizikovo-orientovaného prístupu,
- Odporúčanie č. 7 o cielených finančných sankciách proti financovaniu zbraní hromadného ničenia.¹⁷

¹⁶ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. *Finančná spravodajská jednotka [online]*, Výročná správa 2021. Dostupné na: web: www.minv.sk/?financna-policia

¹⁷ FENDEKOVÁ, Izabela. *Nové štandardy FATF a návrh 4. smernice EÚ v oblasti prevencie legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu*. In BIATEC : odborný bankový časopis. - Bratislava : Národná banka Slovenska, Január 2014, roč. 22, č. 1, s. 8, ISSN 1335-0900.

1.2.1 Uplatňovanie rizikovo-orientovaného prístupu podľa Odporúčania č. 1

Toto odporúčanie si vieme rozdeliť do troch rovín, a to nasledovne:

1. vypracovanie komplexného hodnotenia rizík na úrovni členského štátu a zabezpečenie jeho pravidelnej aktualizácie,
2. plnenie základných preventívnych povinností v priebehu uskutočňovania činnosti a poskytovania finančných produktov a služieb finančnými inštitúciami,
3. výkon dohľadu nad dodržiavaním požiadaviek preventívneho právneho rámca finančnými inštitúciami a účinné presadzovanie zamedzenia zneužívania finančného systému na účely legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu (súčasťou je využitie sankcií a nápravných opatrení v prípadoch porušovania zákonných a podzákonných noriem).¹⁸

Tento nový štandard je premietnutý aj v návrhu 4. smernice Európskeho parlamentu a Rady o predchádzaní využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí. Z tohto dôvodu bola aj pre Slovenskú republiku vypracovaná rozsiahla analýza existujúcich rizík. Pri vypracovaní analýzy sa podieľali nosné rezorty ako napríklad Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Generálna prokuratúra, Ministerstvo financií Slovenskej republiky, Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, Finančná správa Slovenskej republiky, Národná banka Slovenska a ďalšie.

Jedným z problémov pri vypracovaní analýzy a zisťovaní aktuálnych rizík v konkrétnych rezortoch môže byť nedostatok, obmedzená porovnateľnosť a malá výpovedná hodnota štatistických údajov a prehľadov, ktoré sú k dispozícii. Všetky monitorovacie mechanizmy využívajú vo vzájomných hodnoteniach členských krajín aj opatrenia na nápravu v prípade, že hodnotiaca správa obsahuje príliš veľa nedostatkov a členský štát nepreukáže v určenom čase primeraný pokrok pri ich odstraňovaní.

1.2.2 Cílené finančné sankcie týkajúce sa šírenia zbraní hromadného ničenia podľa Odporúčania č. 7

Režim sankcií v Slovenskej republike upravuje príslušná legislatíva EÚ a na vnútroštátnej úrovni ho upravuje zákon o medzinárodných sankciách. Príslušná legislatíva

¹⁸ FENDEKOVÁ, Izabela. *Nové štandardy FATF a návrh 4. smernice EÚ v oblasti prevencie legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu*. In BIATEC : odborný bankový časopis. - Bratislava : Národná banka Slovenska, Január 2014, roč. 22, č. 1, s. 8, ISSN 1335-0900.

EÚ stanovuje povinnosť zmraziť prostriedky tak, ako je uvedené v metodike FAFT. Zakazuje sa umožnenie osobám a subjektom zaradeným na zoznam nakladanie s prostriedkami alebo ďalším majetkom. Zaradenie na sankčný zoznam sa uverejní aj v Úradnom vestníku EÚ alebo v Zbierke zákonov Slovenskej republiky.

Podľa vyhodnotenia tohto odporúčania Slovenská republika spĺňa väčšinu požiadaviek, okrem menších nedostatkov týkajúcich sa stanovenia funkcií pre jednotlivé štátne orgány, chýbajúce usmernenie pre vykonávajúce subjekty, ktoré nie sú finančnými subjektami a chýbajúci priamy odkaz na povinnosť „monitorovania“ dodržiavania kritérií pre zaradenie na zoznam.¹⁹

1.2.3 Implementácia štandardov do novej smernice

V roku 2015 vstúpila do platnosti 4. smernica Európskej únie č. 2015/849/EÚ (ďalej len 4. smernica EÚ), ktorá predstavuje aktuálne prostriedky a návrhy na zabránenie páchania trestných činov prania špinavých peňazí. Tieto opatrenia majú súvislosť aj s inými trestnými činnosťami a to napríklad financovanie terorizmu, organizovanej trestnej činnosti a korupcie. 4. smernica EÚ je reakciou Európskej únie na už spomínané Odporúčania FATF z roku 2012. Hlavným cieľom 4. smernice EÚ je zlepšenie zrozumiteľnosti a konzistentnosti pravidiel v členských štátoch týkajúcich sa prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, ktoré majú vplyv na vnútorný trh a súvisia s cezhraničnou činnosťou.

Jednou z novinek, ktoré vyplývajú zo 4. smernice EÚ je vykonávanie opatrení a podieľanie sa na určovaní rizík zo strany vybraných subjektov, a to:

1. členských štátov EÚ – tie majú za úlohu určiť jeden orgán na koordináciu vnútroštátneho systému rizík a následne získané informácie sprístupňovať povinným subjektom,
2. povinných subjektov – ktoré sú kľúčovými prvkami v určovaní rizík a ich úlohou je určenie rizika na základe rizikových faktorov a jednotlivých premenných rizík, porozumenie rizika a následné zmierňovanie,
3. Európskych orgánov dohľadu (Európsky orgán pre bankovníctvo, Európsky orgán pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie zamestnancov a Európsky orgán pre

¹⁹ MONEYVAL. *Správa z piateho kola vzájomného hodnotenia*. - Opatrenia proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu. - Štrasburg, September 2020.

cenné papiere a trhy) – Komisia má v zmysle 4. smernice EÚ každé dva roky vypracovať správu oblasti vnútorného trhu, v ktorej určí jednotlivé riziká.

Ďalším novým opatrením, ktoré prináša 4. smernica EÚ je zníženie prahovej hodnoty z 15 000 EUR na 10 000 EUR pri hotovostných transakciách. Znamená to, že pri predaji tovaru v hotovosti bude musieť vykonať povinnú starostlivosť, t. j. identifikácia klienta, overenie totožnosti klienta a napokon aj účel obchodného vzťahu, väčšie množstvo obchodníkov. „Členské štáty sa môžu rozhodnúť, že prijímú i prísnejšie ustanovenia vrátane nižšej prahovej hodnoty.“²⁰ Následne je uvedené, že 4. smernicou EÚ sa rozšíri jej pôsobnosť pre celú oblasť hazardných hier, kde môžeme zahrnúť aj stávkové, lotériové hry a hazardné hry, ktoré sa prevádzkujú na výherných automatoch, či na internete.

Pozornosť je potrebné venovať aj informáciám o skutočných vlastníkoch, čo znamená, že s platnosťou 4. smernice EÚ sa bude vyžadovať od právnických osôb, aby uchovávali informácie o skutočnom vlastníctve obchodných spoločností a sprístupňovali ich povinným osobám a iným orgánom na to činným. Na základe tohto odporúčania sa navrhuje vytvoriť verejne dostupný štátny register skutočného vlastníctva spoločností a iných inštitúcií, čo sa podarilo na Slovensku prijatím Zákona č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov.²¹ 4. smernica EÚ obsahuje taktiež nový preventívny režim vo vzťahu k politicky exponovaným osobám, čo znamená, že uplatňovanie rizikového prístupu pri zisťovaní totožnosti, overovaní zistenej totožnosti a priebežnej povinnej starostlivosti o klienta sa bude týkať aj domácich politicky exponovaných osôb. To, či ide o politicky exponovanú osobu, môžeme zistiť práve na základe prijatia už spomínaného nového zákona a v rámci procesu určovania konečného užívateľa výhod.

Dôležitá je taktiež spolupráca s európskymi orgánmi dohľadu, na základe ktorej sú príslušné orgány povinné poskytnúť všetky relevantné údaje európskym orgánom dohľadu, aby im následne bolo umožnené vykonávať ich povinnosti podľa 4. smernice EÚ. Tieto relevantné údaje sa zbierajú, napríklad od členov manažmentu, ak ide o právnické osoby. V prípade zanedbania svojich kompetencií sa stanovujú maximálne správne peňažné sankcie

²⁰ Smernica Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012 a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES a smernica Komisie 2006/70/ES. In Úradný vestník Európskej únie. – Štrasburg, 20. máj 2015.

²¹ Zákon č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 25. október 2016.

vo výške aspoň dvojnásobku sumy benefitu vyplývajúceho z porušenia, ak takýto benefit môžeme určiť, alebo najmenej 1 000 000 EUR.

Niektoré opatrenia sú však upravené v osobitných rozhodnutiach alebo nariadeniach EÚ. Ide napríklad o „Odporúčania č. 5 a 6“, ktoré sa týkajú financovania terorizmu a aj financovania zbraní hromadného ničenia. V novom návrhu sa vychádza z prijatia nových FATF štandardov, ale premietajú sa v ňom aj závery a odporúčania na odstránenie zistených nedostatočne vymedzených povinností a právomocí, ktoré sú zistené v analýze 3. smernice (2005/60/ES) a smernice 2006/70/ES, uskutočnenej v roku 2010 externou firmou Deloitte.²²

Na záver obsahuje 4. smernica štyri prílohy, a to:

1. informatívny zoznam premenných faktorov rizika, ktoré musia povinné subjekty zvážiť pri určovaní rozsahu, v ktorom uplatnia opatrenia povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi,
2. informatívny zoznam faktorov a druhov dôkazov o potenciálne nižšom riziku,
3. informatívny zoznam faktorov a druhov dôkazov o potenciálne vyššom riziku,
4. tabuľku zhody, v ktorej porovnávame aktuálnu smernicu so smernicami č. 2005/60/ES a č. 2006/70/ES.²³

1.3 Piata smernica Európskej únie č. 2018/843/EÚ

Aktuálna právna úprava v Slovenskej republike musí vždy nadväzovať na medzinárodnú úpravu a práve z tohto dôvodu sa zákony vždy novelizujú. V ponímaní problematiky prania špinavých peňazí sa transponovala 30. mája 2018 nová smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2018/843 (ďalej len 5. smernica EÚ), ktorou sa doposiaľ platná 4. smernica EÚ mení, ale nezrušuje.

„Táto smernica sleduje ochranu finančného systému a posilnenie mechanizmu zavedeného na predchádzanie legalizácii príjmu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu v rámci Európskej únie. V tomto znení zákona sú tiež zohľadnené odporúčania výboru MONEYVAL Rady Európy z jeho štvrtej hodnotiacej správy o vykonávaní opatrení proti praniu špinavých

²² FENDEKOVÁ, Izabela. *Nové štandardy FATF a návrh 4. smernice EÚ v oblasti prevencie legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu*. In BIATEC : odborný bankový časopis. - Bratislava : Národná banka Slovenska, Január 2014, roč. 22, č. 1, s. 10, ISSN 1335-0900.

²³ Smernica Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012 a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES a smernica Komisie 2006/70/ES. In Úradný vestník Európskej únie. – Štrasburg, 20. máj 2015.

peňazí a financovaníu terorizmu v Slovenskej republike a revidované odporúčania FATF z februára 2012, ktoré reagujú na neustály vývoj v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaníu terorizmu.“²⁴

Hlavným cieľom vytvorenia novej smernice bolo revidovať už doposiaľ platné pravidlá zamerané na boj proti praniu špinavých peňazí a najmä zlepšiť dostupnosť registra konečných užívateľov výhod a prijať prísnejšie opatrenia voči anonymným platobným nástrojov, známym aj ako virtuálne meny, ktoré sú čoraz väčším trendom v súčasnosti.

1.3.1 Dohľad nad kryptoaktívami v boji proti praniu špinavých peňazí

Digitálna mena je aktívum s peňažnými vlastnosťami, ktoré je dostupné iba v digitálnej podobe. Poznáme rôzne typy digitálnych mien ako napríklad digitálna mena, ktorú považujeme za elektronické peniaze alebo digitálna mena, ktorú považujeme za virtuálnu menu. Kryptoaktíva sú druhom digitálnej meny, ktoré nemajú právny štatút meny, resp. sú to peniaze, ktoré môžu byť prijaté fyzickými a právnickými osobami ako prostriedok výmeny a môžu byť elektronicky prenášané, uschovávané a obchodované. Za určitých okolností môžu byť kryptoaktíva použité na platbu za tovar a služby, a preto ich môžeme považovať za alternatívu peňazí. Za kryptoaktíva neručia verejné centrálné banky a orgány úverových inštitúcií a preto ich nazývame decentralizované peniaze. Na Slovensku však v dnešnej dobe nie sú digitálne meny uznané ako oficiálna zahraničná ani tuzemská mena. Taktiež môžeme povedať, že nemajú fyzickú protihodnotu vo forme zákonného platidla.

Medzi prípady, kedy dochádza k praniu špinavých peňazí za použitia kryptoaktív môžeme zaradiť situácie, kedy:

- jednotlivci kupujú a predávajú ilegálny tovar výmenou za kryptoaktíva na Darkwebe,
- malé skupiny, ktoré sú súčasťou menšej hackerskej skupiny,
- veľké skupiny alebo organizácie, ktoré vo veľkom perú kryptoaktíva.²⁵

²⁴ ŠANTA, Ján – ŠANTA, Ivo. *K niektorým legislatívnym a ekonomickým aspektom virtuálnych mien v legislatíve Európskej únie a Slovenskej republiky*. In *Justičné revue*, 14. marec 2022, roč. 74, 2022, č. 2, s. 172, ISSN 1335-6461.

²⁵ ICAEW. CRYPTO-ASSETS: ANTI-MONEY LAUNDERING GUIDANCE FOR ACCOUNTANTS – GUIDE [online], 2019, Dostupné na: <https://www.icaew.com/regulation/anti-money-laundering-guidance>

Vo veľa prípadoch porovnávame kryptoaktíva práve s hotovosťou a hotovostnými platidlami, nakoľko aj keď poskytujú väčšiu anonymitu ako tradičné platobné metódy, sú vo svojej podstate transparentnejšie ako hotovosť.

V roku 2018 zverejnila FATF nové odporúčanie č. 15, týkajúce sa rizikovo orientovaného prístupu ku kryptoaktívam a k poskytovateľom kryptoaktív s názvom „Odporúčania na potvrdenie ich aplikácie pre kryptoaktíva a poskytovateľov služieb kryptoaktív“. Aj na základe týchto odporúčaní sa v 5. smernici EÚ pozmeňuje článok 2 ods. 1 bod 3 písm. g) a h), ktorý nám rozširuje vymedzenie povinných subjektov, na ktoré sa táto smernica vzťahuje.²⁶ Ďalšou novinkou v 5. smernici EÚ sú definície pojmov ako „elektronické peniaze“, „virtuálne meny“ či „poskytovateľ služieb peňaženky“.

1.3.2 Zápis konečného užívateľa výhod spoločnosti do Obchodného registra Slovenskej republiky

Európsky parlament a Rada (EÚ) zavádzajú v 5. smernici EÚ, okrem iného, povinnosť členských štátov zabezpečiť, aby bol vnútroštátnym právnym poriadkom zriadený jednotný a verejne prístupný register konečných užívateľov výhod. Konečný užívateľ výhod je každá fyzická osoba, ktorá skutočne ovláda alebo kontroluje právnickú osobu, fyzickú osobu – podnikateľa alebo združenie majetku a každá fyzická osoba, v prospech ktorej tieto subjekty vykonávajú svoju činnosť alebo obchod. Na základe tejto legálnej definície zo zákona č. 297/2008 Z. z. o legalizácii môžeme medzi konečných užívateľov výhod zaradiť nasledujúce osoby:

- a) fyzická osoba, ktorá priamy alebo nepriamy podiel na hlasovacích právach v spoločnosti alebo na jej základnom imaní; ktorá má právo vymenovať štatutárny orgán, riadiaci orgán, dozorný orgán alebo kontrolný orgán spoločnosti; ktorá ovláda spoločnosť iným spôsobom alebo ktorá má právo na hospodársky prospech najmenej 25 % z podnikania právnickej osoby. V tomto prípade berieme do úvahy právnickú osobu, ktorá nie je združením majetku ani emitentom cenných papierov prijatých na obchodovanie na regulovanom trhu,
- b) fyzická osoba, ktorá má právo na hospodársky prospech najmenej 25 % z podnikania fyzickej osoby – podnikateľa,

²⁶ Smernica Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2018/843, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu a smernice 2009/138/ES a 2013/36/EÚ. In Úradný vestník Európskej únie. – Štrasburg, 30. máj 2018.

- c) fyzická osoba, ktorá je zakladateľom alebo zriaďovateľom združenia majetku alebo ktorá má právo vymenovať štatutárny orgán, riadiaci orgán, dozorný orgán alebo kontrolný orgán združenia majetku. Ďalej je to taká fyzická osoba, ktorá je štatutárnym, riadiacim, dozorným, kontrolným orgánom alebo členom týchto orgánov alebo taká, ktorá je príjemcom najmenej 25 % prostriedkov, ktoré poskytuje združenie majetku.²⁷

Podľa 5. smernice EÚ má prístup komukoľvek zo širokej verejnosti k informáciám o vlastníckych právach zjednodušiť kontrolu informácií občianskou spoločnosťou a napomôcť k zachovaniu dôvery obchodných transakcií a finančného systému. Tu sa však dostávame k otázke, či nie je zverejňovanie informácií o konečných užívateľoch výhod v rozpore s ochranou súkromia a s ňou súvisiacou bezpečnosťou identifikovaných konečných užívateľov výhod.²⁸ Veľká komora Súdneho dvora EÚ vydala rozhodnutie, kde konštatuje, že zákonnosť pri prijatí 5. smernice EÚ bola dodržaná, ale nebolo dostatočne preukázané, že rozšírenie okruhu osôb, ktoré majú prístup k informáciám o vlastníctve je primerané vzhľadom k zásahu do ich súkromia. Toto rozhodnutie súdu bolo vydané 22. novembra 2022 a stále je otázne, aký dopad bude mať na register konečných užívateľov výhod.²⁹

1.4 Návrh šiestej smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti

Vzhľadom na predloženie akčného plánu Komisiou, 7. mája 2020, v oblasti politiky Únie na predchádzanie praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, v ktorom sa nachádza šesť pilierov, ktoré je potrebné posilniť, bol vytvorený návrh novej, šiestej smernice (ďalej len 6. smernica EÚ), o mechanizmoch, ktoré majú členské štáty zaviesť na predchádzanie využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu. V prípade schválenia návrhu šiestej smernice sa zrušuje 4. smernica

²⁷ Zákon č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 2. júl 2008.

²⁸ VANEKOVÁ, Petra. *Informácie o konečných užívateľoch výhod budú prístupné širokej verejnosti*. In Nitschneider [online], 30. september 2019. Dostupné na: <https://nitschneider.passle.net/post/102frgv/informacie-o-konecnych-uzivateoch-vyhod-budu-pristupne-sirokej-verejnosti>

²⁹ ČECH, Denis. *Transparentnosť versus rešpektovanie súkromného a rodinného života/ochrana osobných údajov*. In Kreston Slovakia [online], 23. november 2022. Dostupné na: <https://kreston.sk/pravo/transparentnost-versus-respektovanie-sukromneho-a-rodinneho-zivota-ochrana-osobnych-udajov-vo-svetle-rozsudku-sd-eu-v-spojenych-veciach-c%E2%80%99137-20-a-c%E2%80%991601-20/>

EÚ číslo 2015/849, ktorá je zmenená 5. smernicou EÚ (č. 2018/843/EÚ). „Zatiaľ čo 1., 5. a 6. pilier akčného plánu sa vykonávajú, ostatné piliere si vyžadujú legislatívne opatrenia.“³⁰

Medzi hlavné body 6. smernice EÚ môžeme zahrnúť najmä definíciu toho, čo predstavuje trestný čin prania špinavých peňazí a tým odstrániť medzery medzi vnútroštátnou úpravou a medzinárodnou úpravou tejto problematiky. Po novom bude medzi trestné činy patriť aj umožňovanie prania špinavých peňazí. Ďalšou novinkou je rozšírenie trestnej zodpovednosti aj na organizácie, kedy budú zodpovedné za trestné stíhanie aj právnické osoby a osoby splnomocnené na rozhodnutie v rámci spoločnosti. Nakoľko berie Európska únia túto záležitosť veľmi vážne. Ďalším bodom v návrhu novej smernice sú prísnejšie tresty, medzi ktoré môžeme zaradiť nie len tresty odňatia slobody, ktoré môžu byť až po dobu štyroch rokov, ale aj vylúčenie z prístupu k verejnému financovaniu, verejných výhod a pomoci, príkazy na likvidáciu alebo konfiškácia a zmrazenie majetku. V neposlednom rade si spomenieme ešte bod, v ktorom sa uvádzajú konkrétne požiadavky na výmenu informácií medzi jednotlivými jurisdikciami a to najmä z toho dôvodu, aby členské štáty medzi sebou viac spolupracovali a zefektívnil tak aj centralizáciu súdneho konania za trestné činy prania špinavých peňazí.³¹

V návrhu 6. smernice EÚ môžeme ďalej vidieť niekoľko významných zmien:

- FSJ má prístup k minimálneho súboru informácií a po novom sa objasňujú jej právomoci a úlohy, najmä z dôvodu lepšej spolupráce s partnermi a správneho fungovania jej analytickej funkcie,
- vytvára sa rámec pre spoločné analýzy FSJ a taktiež právny základ pre nový systém siete „FIU.net“,
- aby mohli povinné osoby lepšie porozumieť rizikám spojeným s práním špinavých peňazí, stanovuje sa nový rámec pravidiel, ktorý súvisí so spätnou väzbou zo strany FSJ,
- vymedzujú sa nové úlohy orgánu verejnej moci a orgánov dohľadu, a to z toho dôvodu, aby boli tieto orgány schopné prijímať primerané nápravné opatrenia,

³⁰ EURÓPSKA KOMISIA. Návrh smernice Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) o mechanizmoch, ktoré majú členské štáty zaviesť na predchádzanie využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa zrušuje smernica (EÚ) 2015/849. – Brusel, 20. júl 2021.

³¹ OK AML. 6. Smernica o boji proti praniu špinavých peňazí (6AMLD). In Digital Systems a. s. [online], 2023. Dostupné na: <https://www.okaml.eu/aml-zakon/#Increased-co-operation-between-Member-States>

- z dôvodu predchádzania rozdielov v chápaní rizika v podobných situáciách sa harmonizuje prístup k dohľadu založenému na hodnotení rizika prostredníctvom nového nástroja – kategorizácia rizík,
- v oblasti dohľadu vo vzťahu k hospodárskym subjektom a z dôvodu vytvorenia lepšej spolupráce medzi nimi a orgánmi dohľadu sa zriaďujú tzv. kolégiá,
- uvádzajú sa osobitné prípady v spolupráci s inými orgánmi, pri ktorých môže vzniknúť povinnosť spolupráce, čo môže v dôsledku zabrániť neefektívnosti v dôsledku izolovaných prístupov,
- registre konečných užívateľov výhod získavajú nové právomoci na zisťovanie presných a aktuálnych informácií,
- s cieľom odstrániť súčasný nedostatok v právnych predpisoch sa stanovuje prepojenie registrov bankových účtov,
- na zabezpečenie komplexného súladu s pravidlami Európskej únie sa zavádzajú požiadavky na spracovanie niektorých konkrétnych kategórií osobných údajov.

V návrhu novej smernice sa ďalej píše:

„Ustanovenia týkajúce sa posudzovania rizík alebo zberu štatistických údajov zostávajú na druhej strane do veľkej miery nezmenené a len sa preskúmali, aby sa získal prehľad o aktuálnych identifikovaných prípadoch neefektívnosti, ako sú napríklad nadmerne časté nadnárodné posudzovania rizík a požiadavka na zber štatistických údajov o nezákonných činnostiach.“³²

K tomuto návrhu smernice môžeme ďalej spomenúť ďalšie dokumenty, ktoré sú súčasťou nového balíka v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí, ako návrh nariadenia o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, nariadenie, ktorým sa zriaďuje úrad pre boj proti praniu špinavých peňazí a taktiež prepracované znenie nariadenia 2015/847 Európskej únie.

V záujme lepšieho fungovania vnútroštátneho systému v tejto oblasti môžu členské štáty prijať opatrenia a zaviesť vlastné pravidlá, ktoré sú nad rámec medzinárodným pravidlám uvedených v novom balíku návrhov. Podmienkou je, že si členské štáty musia na základe prístupu založeného na hodnotení rizika svoje nové pravidlá dostatočne odôvodniť.

³² EURÓPSKA KOMISIA. Návrh smernice Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) o mechanizmoch, ktoré majú členské štáty zaviesť na predchádzanie využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa zrušuje smernica (EÚ) 2015/849. – Brusel, 20. júl 2021.

2 Cieľ práce

Hlavným cieľom tejto bakalárskej práce je porovnanie pôvodných smerníc s návrhom novej smernice a predstavenie jednotlivých novínok, ktoré nám nová smernica prináša. A to najmä na základe analýzy smerníc Európskej únie a platnej legislatívy v oblasti prevencie legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu a zhodnotenia dopadov smerníc na finančný trh. Vzhľadom na komplexnosť a rozsiahlosť danej problematiky bolo potrebné, aby sme si vytýčili ďalšie čiastkové ciele.

Prvým čiastkovým cieľom je vysvetlenie si niekoľkých pojmov dôležitých na pochopenie danej problematiky. Tieto pojmy sú legálne definované v zákone a ich pochopením sa čitateľ dokáže ľahšie orientovať v tejto téme.

Následne druhým cieľom, potrebným na dosiahnutie hlavného cieľa, je jednotlivé smernice Európskej únie porovnať a priblížiť si konkrétne zmeny, ktoré nám prinášajú novelizácie a ktoré sú nevyhnutné pre zabránenie stále nových hrozieb problematiky legalizácie príjmov z trestnej činnosti.

Tretím a zároveň posledným čiastkovým cieľom by sme chceli na základe štatistických údajov porovnať situáciu pred a po implementovaní smernice a zároveň sa viac zamerať na situácie a prípad z praxe.

Predpokladáme, že výsledkom naplnenia všetkých čiastkových cieľov a napokon aj hlavného cieľa budeme schopní tejto problematike s ľahkosťou porozumieť a navrhnúť prípadné nové odporúčania do budúcnosti.

3 Metodika práce a metody skúmania

K naplneniu cieľu tejto bakalárskej práce bude potrebné využiť niekoľko metód používaných v ekonómii. Základné rozdelenie týchto metód podľa A. Čaplánovej je na empirické a teoretické.³³

Zo všeobecných teoretických metód využijeme najčastejšie abstrakciu, na základe ktorej môžeme abstrahovať jednotlivé pojmy, potrebné na pochopenie danej problematiky. Z voľne dostupných internetových zdrojov, z článkov časopisov a iných odborných literárnych diel venujúcim sa tejto problematike načerpáme informácie, ktoré budeme schopní jednoduchou analýzou a syntézou spracovať v tejto práci.

Na základe relevantných právnych predpisov a iných právnych úprav na medzinárodnej úrovni chceme analyzovať opatrenia, ktoré sú efektívne pri problematike prania špinavých peňazí a ich dodržiavaním môžeme doceliť správne fungovanie finančného systému.

Veľmi prospešnou pomôckou pri písaní práce budú matematické a štatistické kvantitatívne metódy, ktoré môžeme využiť formou zberu štatistických údajov napríklad z výročných správ finančnej spravodajskej jednotky za posledné roky. Zo získaných informácií a údajov následne vieme spracovať výsledky, ktoré pre lepšiu prehľadnosť premietneme do grafického zobrazenia.

Za použitia komparatívnych metód môžeme porovnať jednotlivé rozdiely v implementovaných smerniciach a ich vplyv na danú problematiku.

³³ ČAPLÁNOVÁ, Anetta a kolektív. *Ekonómia*, vydavateľstvo Wolters Kluwer, 6. september 2022. prvé vydanie. ISBN 978-80-7676-490-3.

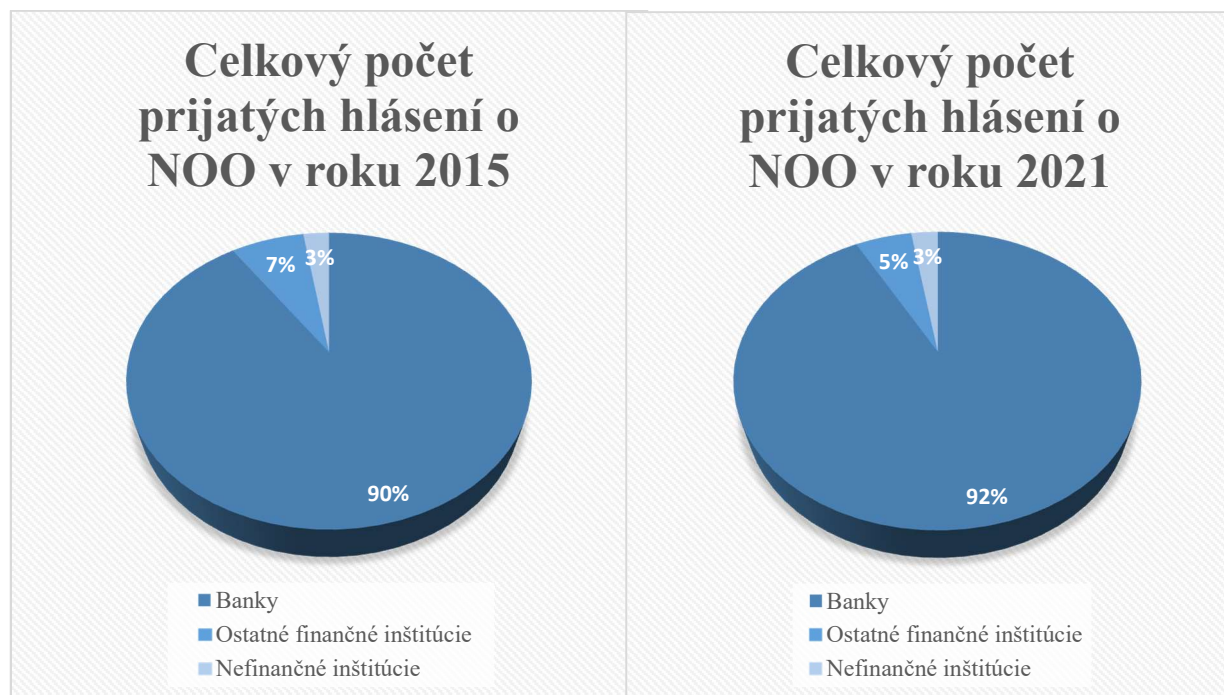
4 Výsledky práce

V tejto kapitole našej bakalárskej práce sa venujeme porovnaniu štatistických údajov po implementovaní smernice v roku 2015 s údajmi za posledné obdobie.³⁴ Taktiež je potrebné zhodnotiť ich vplyv na finančný trh, vytýčiť si niektoré ukazovatele a na základe praktického prípadu aplikovať naše poznatky a postrehy, ktoré budú nápomocné pri riešení tejto problematiky v budúcnosti.

4.1 Porovnanie počtu prijatých hlásení o NOO pred a po implementovaní smernice

Po implementovaní smernice v roku 2015 bol celkový počet hlásení NOO 3264 v celkovej hodnote 1 640 126 537 EUR, čo je výrazný rozdiel oproti poslednému roku 2021, kedy v jeho priebehu prijala FSJ od povinných osôb 2042 hlásení o NOO, ktoré predstavovali hodnotu takmer 5,4 miliárd EUR.³⁵

Graf 1 Celkový počet prijatých hlásení o NOO v roku 2015 a 2021

Zdroj: Výročná správa FSJ (2015, 2021), vlastné spracovanie

Ako môžeme vidieť na základe vyššie spracovaných údajov v grafickom prevedení, stále prevládajú hlásenia NOO od bánk pôsobiacich na území Slovenskej republiky, vrátane

³⁴ Najnovšie dostupné informácie sú zverejnené za rok 2021.

³⁵ Ministerstvo Vnútra Slovenskej republiky. *Finančná spravodajská jednotka* [online], Výročná správa 2015 a Výročná správa 2021. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?informacie-o-cinnosti-1>

Národnej banky Slovenska. Pred implementáciou 4. smernice EÚ bol počet hlásení NOO za predchádzajúce roky ešte vyšší:

- za rok 2014 – 3928 hlásení,
- za rok 2013 – 3886 hlásení,
- za rok 2012 – 3650 hlásení.

Tento klesajúci trend prijatých hlásení o NOO po implementácii 4. smernice EÚ by sme mohli vyhodnotiť tak, že pribúdajúcimi opatreniami prijatými v oblasti legalizácie príjmov z trestnej činnosti sa zabraňuje trestnej činnosti a práve preto každým rokom počet hlásení klesá.

Aj keď najväčší podiel prijatých hlásení o NOO prislúcha práve bankám, je potrebné si bližšie definovať, z akých ostatných zdrojov hlásenia prichádzali. Transformujeme si to do nasledujúcich dvoch tabuliek.

Tabuľka 1 Počet hlásení o NOO od nefinančných inštitúcií za roky 2015 a 2021

Nefinančné inštitúcie		
Povinná osoba	Počet hlásení o NOO v roku 2015	Počet hlásení o NOO v roku 2021
Advokát alebo notár	3	3
Audítor, účtovník, daňový poradca	0	1
Súdny exekútor	1	0
Poštový podnik	54	3
Prevádzkovateľ hazardnej hry	22	31
PO/FO oprávnená vykonávať zasielateľstvo	1	0
Poskytovateľ služieb správy majetku alebo služieb pre obchodné spoločnosti	0	1
Obchodník s pohľadávkami	0	1
Reality	0	2
Stavebná sporiteľňa	0	1
VASP (virtual asset service provider) ³⁶	0	9
Spolu	81	52

Zdroj: štatistické údaje FSJ (2015, 2021), vlastné spracovanie

V roku 2015 bolo prijatých hlásení o NOO od nefinančných inštitúcií 81, čo tvorí približne 3 % z celkového počtu za daný rok. Z celkového počtu prijatých hlásení o NOO za

³⁶ Skratka VASP vychádza z anglického označenia poskytovateľa služieb virtuálnych aktív – „virtual asset service provider“.

rok 2021 boli hlásenia od nefinančných situácií v počte 52, čo predstavuje 2,55 % z celkového počtu prijatých hlásení. Znova sme si mohli všimnúť pokles aj v tomto sektore.

Tabuľka 2 Počet hlásení o NOO od ďalších finančných inštitúcií za roky 2015 a 2021

Ďalšie finančné inštitúcie		
Povinná osoba	Počet hlásení o NOO v roku 2015	Počet hlásení o NOO v roku 2021
Centrálny depozitár cenných papierov	4	1
Poišťovňa, zaist'ovňa	112	23
Obchodník s cennými papiermi	0	12
Doplňková dôchodková spoločnosť	1	1
Finančný agent, finančný poradca	0	1
Obchod s pohľadávkami	1	0
Platobná inštitúcia, agent platobných služieb a inštitúcia elektronických peňazí	53	20
Správcovská spoločnosť a depozitár	30	4
Finančný prenájom – leasing	20	42
Zmenáreň a iné	9	6
Spolu	230	110

Zdroj: štatistické údaje FSJ (2015, 2021), vlastné spracovanie

Na základe týchto uvedených údajov a iných dostupných zdrojov môžeme vyhodnotiť, že v roku 2015, kedy bolo v celkovom počte viac hlásení, prevažovali najmä hlásenia od poštových podnikov, poisťovní a zaist'ovní. Čo predstavuje zásadný rozdiel oproti roku 2021, kedy sa do popredia dostali skôr hlásenia od prevádzkovateľov hazardných hier alebo hlásenia z finančného prenájomu. Ďalším zaujímavým faktom je to, že za rok 2021 bolo prijatých deväť hlásení od VASP, čo v preklade znamená „poskytovateľ služieb virtuálnych aktív“. Tento inštitút sa týka subjektov, ktoré poskytujú služby týkajúce sa virtuálnych aktív, ako sú napríklad kryptoaktíva. Konkrétne ide o subjekty, ktoré sa zaoberajú prevodom, výmenou, uchovávaním alebo spravovaním virtuálnych aktív. Medzi tieto subjekty môžu patriť napríklad kryptomenové burzy, poskytovatelia digitálnych peňaženiek alebo iné spoločnosti, ktoré poskytujú podobné služby. Podľa nášho názoru môžeme vyhodnotiť, že práve implementáciou 5. smernice EÚ, ktorou sa mení staršia, 4. smernica EÚ, bolo možné zabrániť väčšiemu počtu nezákonných aktivít v oblasti prania špinavých peňazí než v predchádzajúcich rokoch.

Môžeme teda vyvodiť záver, že v roku 2021 sa stali podvody v oblasti investícií do kryptoaktív čoraz viac atraktívnejšie, preto je dôležité túto oblasť naďalej nepodceňovať

a upozorniť osoby s minimálnymi investičnými skúsenosťami, aby boli opatrné. Rovnako tak uviedla FSJ vo svojej správe za rok 2021, ktorá nám hovorí nasledovné:

„V súvislosti v praním špinavých peňazí možno aj naďalej očakávať využívanie nákupu virtuálnej meny, elektronických platobných brán a produktov zahraničných fintechových bánk za účelom sťaženia dokumentovania toku finančných prostriedkov získaných trestnou činnosťou.“³⁷

4.2 Druhé kolo národného hodnotenia rizík

Za obdobie rokov 2016 – 2019 bolo uskutočnené druhé kolo Národného hodnotenia rizík v podmienkach Slovenskej republiky. Tento projekt bol realizovaný pod vedením FSJ v rámci národnej expertnej skupiny na prevenciu a boj proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Na porovnanie s predchádzajúcim hodnotením rizík, ktoré bolo za obdobie rokov 2011 – 2015 bolo Slovensko zaradené do rovnakej kategórie – stredne vysoká úroveň pri celkovej úrovni rizika a pri celkovej úrovni hrozieb. Pri celkovej úrovni zraniteľnosti sa Slovensko mierne zlepšilo a dostalo sa zo stredne vysokej úrovne na strednú úroveň.³⁸ Za toto obdobie sa v oblasti prevencie a detekcie rizík dosiahli pozitívne výsledky, no naopak v oblasti vyšetrovania a trestného stíhania môžeme vidieť nedostatky.

Vďaka dlhodobému vývoju kriminality a určeniu potenciálu druhu kriminality môžeme určiť klesajúce trendy, stúpajúce trendy alebo trendy bezo zmeny, ktoré sa oproti predchádzajúcemu obdobiu vyvíjali nasledovne:

- klesajúce trendy: organizovaná kriminalita, majetková kriminalita, násilná kriminalita,
- stúpajúce trendy: cybercrime, environmentálna kriminalita, drogová kriminalita a mravnostná kriminalita,
- trendy bezo zmeny: ekonomická kriminalita, trestné činy korupcie.

³⁷ Ministerstvo Vnútra Slovenskej republiky. *Finančná spravodajská jednotka* [online], Výročná správa 2021. Dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj/VS%202021.pdf

³⁸ ZÁVEREČNÁ SPRÁVA Z DRUHÉHO NÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSOV Z TRESTNEJ ČINNOSTI A FINANCOVANIA TERORIZMU [online], Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, 2022. Dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj_biro/nhr/Zaverecna%20sprava%20z%20druheho%20NHR.pdf

Organizovaná kriminalita

Úroveň hrozby v oblasti organizovaného zločinu spojeného s praním špinavých peňazí zostáva vysoká. Tento trend je závislý od množstva generovaných neidentifikovaných príjmov, spoločenskej nebezpečnosti a rozsahu trestnej činnosti. Výrazne sa zvyšuje aj ekonomická trestná činnosť, vrátane daňových podvodov, pašovania tovaru a korupcie. Hrozbu predstavuje aj zvyšujúci sa objem nelegálnych príjmov pre slovenské spoločnosti, ktoré poskytujú prechodné pobyty cudzincom za účelom podnikania. Organizovaný zločin predstavuje stálu hrozbu s výraznou zmenou charakteru trestnej činnosti smerom k ekonomickému zločinu.

Cybercrime

V kontexte Slovenska je cyberkriminalita už ustálenou formou kriminality, ale stále sa dynamicky rozvíja. Stredne vysoká hrozba s tendenciou rastu predstavuje najzávažnejšie formy cyberkriminality, ktoré majú vyšší podiel nezaznamenaných výnosov. Útoky v kybernetickom priestore prekonávajú tradičnú trestnú činnosť a digitálne meny predstavujú osobitnú hrozbu. V budúcnosti je možné očakávať, že sa cyberkriminalita navonok až tak neprejaví a taktiež je v tejto oblasti možné predpokladať čoraz menej čiernej ekonomiky.

Environmentálna kriminalita

Environmentálna kriminalita zahŕňa niektoré formy trestnej činnosti, ktoré majú medzinárodný rozmer, ako napríklad nelegálny obchod s drevom a ohrozenými druhmi rastlín a živočíchov, ale najväčšie finančné výnosy prinášajú nelegálne aktivity s odpadom. Vzhľadom na problémy v oblasti nakladania s odpadmi sa očakáva masívny rozvoj tejto trestnej činnosti, vrátane falšovania dokladov a zatajovania ukladania odpadov do životného prostredia s cieľom získať finančné prostriedky.

Ekonomická kriminalita

V sektore bankovníctva, obchodu a služieb, sprostredkovateľskej a poradenskej činnosti, sú najväčšie rizikové hrozby spojené s právnickými osobami, najmä spoločnosťami s ručením obmedzeným a akciovými spoločnosťami. Poškodzovanie finančných záujmov Európskych spoločenstiev je stále hrozbou strednej úrovne bez výraznej tendencie k zmenám. Aj keď sa prijímajú opatrenia, potenciál pre generovanie výnosov prostredníctvom

daňovej trestnej činnosti zostáva vysoký a predstavuje významnú úroveň hrozby, najmä ak sa pácha organizovane na pozadí korupčných praktík.

Drogová kriminalita

V tejto oblasti môžeme predpokladať, že aj v budúcich rokoch bude kriminalita stúpať. To sa týka produkcie, dovozu, distribúcie psychotropných látok, ale najmä ich konzumácia.

Trestné činy korupcie

Druhé národné hodnotenie rizík vyhodnotilo túto oblasť bezo zmeny oproti predchádzajúcemu hodnoteniu rizík. Jedinou zmenou môže byť vyššia predpokladaná výška nezaznamenaných výnosov vzhľadom na ich charakter v porovnaní s identifikovanými výnosmi v rámci reálne stíhanej trestnej činnosti v oblasti korupcie.

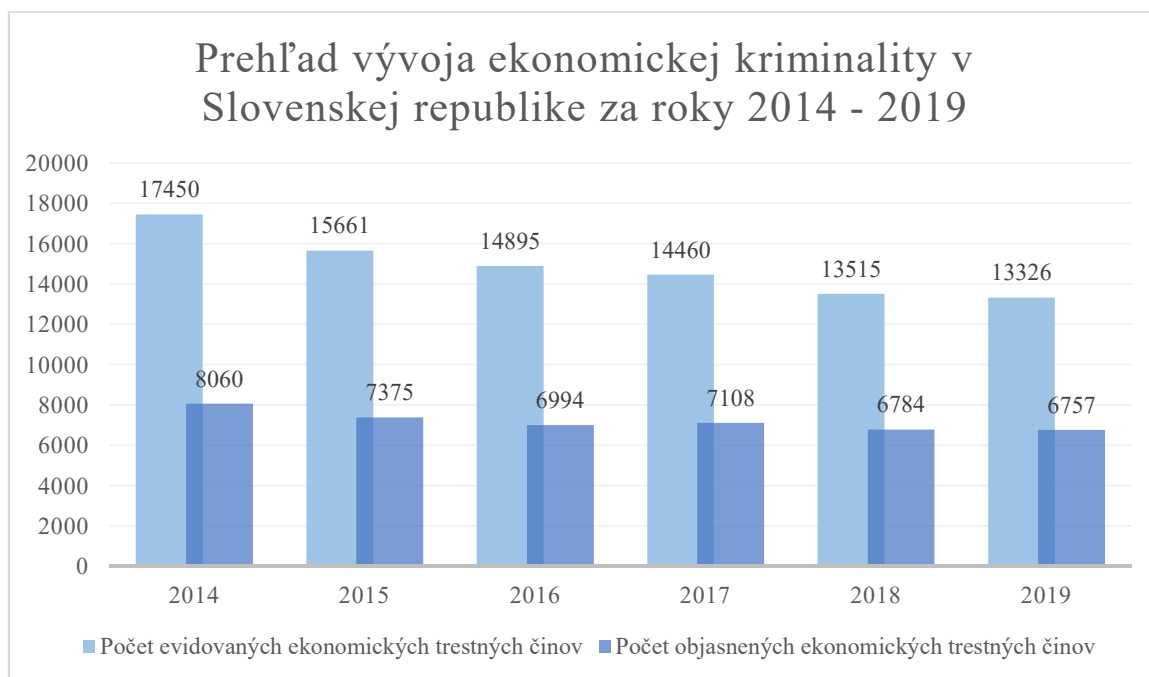
Majetková kriminalita, násilná a mravnostná kriminalita

Čo sa týka týchto posledných troch druhov kriminality, dve z nich majú klesajúcu tendenciu. Hrozba prania špinavých peňazí v majetkovej kriminalite je stredne nízka a je predpoklad, že bude v budúcich rokoch klesať. Rovnako tak násilná kriminalita a môžeme usúdiť, že budú zohrávať vo vzťahu k možnému generovaniu príjmov z trestnej činnosti len malý význam. Mravnostná kriminalita môže mať stúpajúci trend, avšak najmä v súvislosti s cyberkriminalitou.³⁹

Z vymenovaných druhov kriminality si v nasledujúcom grafe bližšie ukážeme vývoj ekonomickej kriminality v Slovenskej republike. Znázorníme si percento ekonomických trestných činov, ktoré boli objasnené za posledné obdobie pomerom k celkovému počtu ekonomických trestných činov.

³⁹ ZÁVEREČNÁ SPRÁVA Z DRUHÉHO NÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSOV Z TRESTNEJ ČINNOSTI A FINANCOVANIA TERORIZMU [online], Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, 2022. Dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj_biro/nhr/Zaverecna%20sprava%20z%20druheho%20NHR.pdf

Graf 2 Prehľad vývoja ekonomickej kriminality v SR za roky 2014 až 2019

Zdroj: evidenčno-štatistický systém kriminality (2020), vlastné spracovanie

Môžeme si všimnúť, že v roku 2014 bolo percento objasnených ekonomických trestných činov (8 060) z celkového počtu ekonomických trestných činov (17 450) iba niečo cez 46 %, čo je takmer o 5 % menej oproti poslednému roku 2019, kedy je percento objasnených ekonomických trestných činov (6 757) z celkového počtu ekonomických trestných činov (13 326) skoro až 51 %. Tu môžeme vidieť stúpajúcu tendenciu v percente objasnených ekonomických trestných činov a zároveň menší počet evidovaných ekonomických trestných činov. Aj toto môže mať za dôsledok implementovanie novej smernice, ktorá má podľa týchto štatistických údajov pozitívny vplyv na páchanie ekonomických trestných činov, ale zároveň aj na ich objasňovanie.

Zo záverečnej správy Druhého národného hodnotenia rizík legalizácie výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu nám ďalej vyplýva, že práve pranie špinavých peňazí prostredníctvom virtuálnych mien predstavuje veľké riziko v dnešnej dobe. Preto sa zaviedlo niekoľko opatrení, okrem implementácie 5. smernice EÚ, ktoré by mohli tomuto problému zabrániť:

- zadefinovali sa pojmy týkajúce sa virtuálnych mien a ich zdaňovania prostredníctvom novelizácie zákona č. 213/2018 Z. z. o dani z poistenia a zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve,

- vytvorilo sa Metodické usmernenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. MF/10386/2018-721, podľa ktorého sa definuje príjem plynúci z predaja virtuálnej meny za zdaniteľný príjem,
- novelizovaný bol aj zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, na základe ktorého je činnosť poskytovateľov služieb zmenárne virtuálnej meny a poskytovateľov služieb peňaženky virtuálnej meny braná ako viazaná živnosť.

4.3 Zhodnotenie dopadu prania špinavých peňazí na finančný trh

Pranie špinavých peňazí má signifikantné negatívne dôsledky na finančný trh. Finančný trh by mal byť založený na zásade transparentnosti a integrity, a preto by mali byť akékoľvek nelegálne činnosti potrestané. Pranie peňazí vytvára falošné záznamy o pôvode peňazí a umožňuje nezákonným skupinám a jednotlivcom zapojiť sa do finančných transakcií bez toho, aby boli odhalené. To môže viesť k tomu, že tieto skupiny a jednotlivci majú prístup k finančným zdrojom, ktoré by inak nemali, a môžu ich použiť na ďalšie nezákonné činnosti, ako sú napríklad terorizmus, korupcia a organizovaný zločin.

Pranie špinavých peňazí takisto znižuje dôveru vo finančný systém, pretože vedie k tomu, že sa doňho vkladajú peniaze z neznámych zdrojov. To môže mať za následok stratu dôvery investorov a fyzických osôb pri používaní finančných služieb, čo môže mať dopad na vzdŕaľovanie sa od finančného trhu. Môžeme si vytýčiť niekoľko rôznych dopadov prania špinavých peňazí na jednotlivé ekonomické ukazovatele krajiny:

1. Negatívny dopad na fiškálnu politiku, keďže peniaze, ktoré sú prané, nie sú v súlade s daňovými pravidlami a môžu viesť k znižovaniu daňových príjmov. Práve toto môže mať za následok zvyšovanie verejného dlhu štátu a ďalších ekonomických problémov.
2. Zlý vplyv na finančnú stabilitu krajiny z dôvodu falšovania finančných údajov, ktoré môže viesť k prehodnocovaniu rizík a môže mať vplyv na poskytovanie úverov. Ak by sa nezákonné finančné transakcie ukázali ako veľké a finančné inštitúcie by museli znášať následky, môže to viesť k vážnym finančným krízam.
3. Nepriamy vplyv na infláciu v krajine, nakoľko pranie špinavých peňazí môže spôsobiť zvyšovanie objemu peňazí v obehu, pretože nezákonné finančné transakcie zvyčajne prechádzajú cez viacero finančných inštitúcií a často sa vykonávajú cez zahraničné bankové účty. To môže viesť k zvyšovaniu množstva peňazí, ktoré sa

nachádza v ekonomike, čo by mohlo priniesť inflačné tlaky. Na základe toho môžu ceny aktív na finančných trhoch stúpať.

4. Ďalším z dôsledkov prania špinavých peňazí je to, že sa tým zvyšuje množstvo nelegálnych aktivít, ktoré sa nepočítajú do hrubého domáceho produktu (ďalej len HDP), pretože sú často skryté pred daňovými orgánmi a inými úradmi. To znamená, že HDP krajiny môže byť podhodnotený, keďže nezahŕňa ekonomickú aktivitu, ktorá v krajine v skutočnosti je.
5. Pranie peňazí môže viesť k rozvoju nezákonných podnikov a k zvyšovaniu množstva nelegálnej ekonomickej aktivity, ktorá často nezahŕňa legálne pracovné miesta. To môže viesť k zhoršeniu pracovných podmienok a k zníženiu platieb za prácu v legálnom sektore. Okrem toho môže pranie peňazí viesť k znižovaniu konkurencieschopnosti na trhu práce, pretože nelegálne podniky, ktoré využívajú prané peniaze, môžu ponúkať nižšie ceny za svoje produkty a služby, čo môže mať vplyv na konkurenciu a na trh práce ako celok.

Ako už spomíname vyššie, nedôvera vo finančný trh je podmienená aj práním špinavých peňazí. Ako príklad si môžeme uviesť, že v indikátore vnímania korupcie je Slovensko za rok 2020 piate najhoršie v EÚ.⁴⁰ Aj toto je jeden z dôvodov, prečo chce naša krajina podporiť personálne kapacity a technické zabezpečenie finančného vyšetrovania. V Pláne obnovy a odolnosti, v 16. komponente, ktorý bol schválený na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady zo dňa 12. februára 2021, sa na zefektívnenie boja proti korupcii a praniu špinavých peňazí navrhujú jednotlivé investície:

„Reorganizáciou vznikne Národná centrála osobitných druhov kriminality (ďalej len NCODK) spolu s regionálnymi pracoviskami a útvarmi analytickej činnosti NAKA. Investície podporia systém finančného vyšetrovania polície materiálne aj odborne. Podporí sa implementácia Centrálného registra účtov. Implementáciou nového informačného systému goAML⁴¹ finančnej spravodajskej jednotky sa zlepšia možnosti tvorby finančných spravodajských informácií potrebných na odhaľovanie ekonomickej trestnej činnosti, financovania terorizmu a legalizácie príjmov z trestnej činnosti. Implementáciou systému IS LISA sa zjednotia prístupy k existujúcim elektronickým informáciám nielen v rámci rezortu, ale aj k informáciám v systémoch iných rezortov, čo výrazne prispeje k zvýšeniu efektivity skrátením časovej náročnosti zberu údajov. Posilnením komunikačnej platformy na výmenu

⁴⁰ Index vnímania korupcie [online], Dostupné na: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/>

⁴¹ Systém goAML [online], Dostupné na: <https://unite.un.org/goaml/>

údajov sa zavedú efektívne opatrenia na urýchlenie komunikácie medzi rezortmi a orgánmi činnými v trestnom konaní.“⁴²

Zavedením najnovšej, 5. smernice EÚ sa teda sprísňujú pravidlá pre spoločnosti poskytujúce finančné služby. Bude potrebné, aby sa dôkladnejšie kontrolovala identita nových klientov – po novom bude však postačovať elektronická verifikácia klienta. Na strane druhej, novou smernicou pribudli rizikové faktory, ktoré je potrebné v rámci povinnej starostlivosti o klienta brať do úvahy, ako napríklad jednanie s klientom na diaľku alebo transakčné riziká týkajúce sa ropy, zbraní, drahých kovov, tabaku a tak ďalej. Firemné zásady každej spoločnosti by sa mali aktualizovať, aby sa identifikovali transakcie, ktoré sú zložité alebo neobvykle veľké.⁴³ Celkový dopad zavedenia smernice EÚ by sme mohli nazvať aj negatívnym, aj pozitívnym z pohľadu podnikateľov. Pozitívnu stránkou je práve to, že tým bránia praniu špinavých peňazí práve vďaka prísnejším pravidlám, bez ktorých by dochádzalo k trestnej činnosti vo väčšom množstve. Na strane druhej práve takéto prísnejšie pravidlá môžu predstavovať záťaž pre právnické a fyzické osoby, ktoré neustále musia sledovať ich dodržiavanie. Môže to byť nie len finančne náročné, ale taktiež aj časovo.

4.4 Riešenie praktického prípadu

Na základe praktického prípadu si ukážeme, aké jednoduché bolo pred implementovaním 4. smernice EÚ pranie špinavých peňazí prostredníctvom kryptomien. V tomto konkrétnom prípade ide iba o 18-ročného chlapca menom Maximilian Schmidt, ktorý je pôvodom z Nemecka. Preslávil sa najmä tým, že rozbehol jedno z najväčších drogových impérií, a to všetko z pohodlia svojej detskej izby. Na konci roka 2013 si založil webovú stránku, kde poskytoval na predaj rôzne druhy drog, od marihuany, cez extázu, až po lieky na predpis. Na jeho e-shope mali zákazníci dokonca možnosť zanechať recenziu, alebo svoju skúsenosť s nákupom. Po objednaní konkrétneho produktu z jeho webovej stránky zasielal objednávky poštou alebo poštovým kuriérom. Od začiatku do polovice roku 2014 začal jeho obchod dostávať čoraz viac objednávok, a to aj z iných častí sveta. Tento prípad sa stal nakoľko populárnym, že streamovacia služba Netflix o ňom natočila

⁴² KOMPONENT 16. *Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva*, PLÁN OBNOVY – cestovná mapa k lepšiemu Slovensku [online], 2021, Dostupné na: https://www.planobnovy.sk/site/assets/files/1054/komponent_16_boj-proti-korupcii_1.pdf

⁴³ ICAEW. *8 ways the 5th Anti Money Laundering Directive will affect financial services firms* [online], Január 2020, Dostupné na: <https://www.icaew.com/technical/financial-services/2020/8-ways-the-5th-anti-money-laundering-directive-will-affect-financial-services-firms>

seriál s názvom „Ako predávať drogy online“ a neskôr bol natočený aj dokumentárny seriál „Shiny_Flakes: The teenage Drug Lord“.

Prečo mu to tak dlho prechádzalo a bol schopný zarobiť niekoľko miliónov eur? Jediným platidlom, ktorým si mohli u neho zákazníci kúpiť tovar, bol Bitcoin. Ešte pred implementovaním najnovšej smernice, kedy neboli virtuálne meny brané ako taká veľká hrozba v procese prania špinavých peňazí, sa nedali takéto platby až tak jednoducho vystopovať. Niektoré kryptoaktíva sú navrhnuté tak, aby zakryli odosielateľa aj príjemcu pomocou pokročilej kryptografie. Webová stránka, ktorú zriadil Maximilian na jeho biznis, sa nachádzala na bežných verejne dostupných častiach internetu a práve vďaka platbám, ktoré prebiehali v kryptoaktívach, bol schopný utajiť identitu týchto obchodov na celých 14 mesiacov. Po zadržaní tohto mladého zločinca sa polícia dostala aj k jeho bitcoinovej peňaženke, kde sa nachádzalo približne 350 000 EUR.

Môžeme predpokladať, že aj takéto prípady prispeli k tomu, aby sa napokon v 5. smernici EÚ rozšírilo vymedzenie povinných subjektov a definovali sa pojmy ako „elektronické peniaze“, „virtuálne meny“ či „poskytovateľ služieb elektronickej peňaženky“. Taktiež dodržiavaním zákona o legalizácii môžeme brániť páchaniu trestnej činnosti v tejto oblasti. Vláda a organizácie nedokážu zlikvidovať všetky prípady prania špinavých peňazí prostredníctvom kryptoaktív. Implementácia nariadení však určite pomáha. Je dôležité, aby okrem dohľadu zo strany povinných subjektov, pristupovali seriózne k svojej úlohe aj kryptoburzy. Do budúca preto bude potrebné oblasť povinných osôb špecifikovať extenzívnym spôsobom. Do okruhu vymedzenia povinných osôb by bolo potrebné zaradiť všetkých poskytovateľov služieb virtuálnych aktív, ktoré môžeme bližšie špecifikovať ako potenciálne burzy s virtuálnou menou, investičných poradcov, či prevádzkovateľov automatov s virtuálnou menou.⁴⁴

Podľa najnovších informácií zo dňa 20. 04. 2023 schválil Európsky parlament pravidlá pre reguláciu kryptoaktív a kryptomenových trhov. Toto nariadenie s názvom „Markets in Crypto-assets“⁴⁵ je jednotný súbor pravidiel a štandardov pre kryptoaktíva,

⁴⁴ ZÁVEREČNÁ SPRÁVA Z DRUHÉHO NÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSOV Z TRESTNEJ ČINNOSTI A FINANCOVANIA TERORIZMU, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, 2022. Dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj_biro/nhr/Zaverecna%20sprava%20z%20druheho%20NHR.pdf

⁴⁵ Návrh NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o trhoch s kryptoaktívami a o zmene smernice (EÚ) 2019/1937, 2023. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/PIN/?uri=CELEX:52020PC0593>

ktorý pokrýva všetko od ich definície a klasifikácie až po ich vydávanie a obchodovanie s nimi. Schválené pravidlá vstúpia do platnosti od polovice budúceho roka. Z tohto nariadenia vyplýva hneď niekoľko nových pravidiel a zásad:

- spoločnosti, ktoré obchodujú s kryptoaktívami budú musieť požiadať o licenciu na svoju činnosť, a teda po novom sa budú musieť registrovať,
- subjekty, ktoré s kryptoaktívami obchodujú budú povinné zaviesť nové postupy, vďaka ktorým budeme mať väčší dohľad nad transakciami,
- taktiež po novom bude nutné, aby sa zverejňovali všetky dôležité dokumenty kvôli prehľadnosti a všetky dôležité informácie, z dôvodu informovanosti spotrebiteľa o prípadných rizikách, poplatkoch, či nákladoch spojených s kúpou a predajom kryptoaktív,
- Európsky orgán pre cenné papiere a trhy by mal vytvoriť verejne dostupný register pre poskytovateľov služieb kryptoaktív, ktorí nedodržiavajú pravidlá alebo nemajú povolenie na obchodovanie s kryptoaktívami,
- každé kryptoaktívum musí mať publikovaný dokument s názvom „Whitepaper“, ktorý obsahuje jeho technologické a ekonomické vlastnosti.⁴⁶

Práve prijatím tohto nariadenia môžeme pomôcť zabrániť závažnému a stále sa vyvíjajúcemu problému prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, ktorý je potrebné riešiť najmä na úrovni Európskej únie. Myslíme si, že väčšina ľudí bude brať toto ako veľký a zároveň pozitívny krok k vytvoreniu zodpovednejšieho obchodovania s kryptoaktívami a taktiež v tom vidíme obrovský pokrok v zabránení prania špinavých peňazí.

Zároveň sa snažíme tomuto problému predchádzať aj na národnej úrovni, napríklad prijatím „Metodického usmernenia útvarov dohľadu nad finančným trhom“, ktoré zverejnila vo svojom vestníku Národná banka Slovenska.⁴⁷ Uvádza v ňom zásady a postupy vo vzťahu k riadeniu dodržiavania súladu s predpismi v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovania terorizmu a taktiež povinnosti a úlohy pracovníka zodpovedného za dodržiavanie súladu s danými predpismi.

⁴⁶ MITROVSKY, Daniel. *Európsky parlament schválil nariadenie MiCA pre reguláciu kryptomien*. In Fumbi Network j.s.a [online]., 21. apríl 2023. Dostupné na: <https://fumbi.network/sk/news/europsky-parlament-schvalil-nariadenie-mica-pre-regulaciu-kryptomien-otvara-sa-nova-era-pre-financny-sektor/>

⁴⁷ NBS. *Metodické usmernenie útvarov dohľadu nad finančným trhom Národnej banky Slovenska z 5. decembra 2022 č. 10/2022*. In Vestník NBS [online]., 5. december 2022. Dostupné na: <https://nbs.sk/legislativa/vestnik-nbs/2022-2/>

Záver

Peniaze, či už hotovostné, bezhotovostné alebo podľa najmodernejších platobných metód kryptomeny, sú prostriedkom výmeny, ktoré využíva každý jeden z nás dennodenne. Čo nám ale prinášajú a aký pre nás majú význam? Veľa krát nám prinášajú množstvo problémov, spôsobených práve tým, že ľudia chcú prostredníctvom peňazí dosiahnuť slávu a moc. Dokážu pre to veľa krát spraviť veľa úkonov, ktoré nie sú vždy v súlade so zákonom.

Pranie špinavých peňazí predstavuje proces, ktorým sa niektoré subjekty snažia zakryť pôvod svojich nezákonných ziskov. Tento proces zahŕňa rôzne techniky, ako napríklad pretláčanie peňazí cez rôzne bankové účty, investovanie do nehnuteľností alebo iných aktív, ktoré sa zdajú byť legálne a čisté, obchodovanie s kryptoaktívami na internete a mnoho ďalších. Je dôležité mať na pamäti, že legalizácia príjmov z trestnej činnosti je nezákonná a predstavuje vážne riziko nie len pre jednotlivca, ale aj pre celú spoločnosť. Kriminálne organizácie, ktoré sa zaoberajú práním špinavých peňazí, môžu týmto spôsobom financovať svoje ďalšie nezákonné aktivity, ako je napríklad obchodovanie s drogami a zbraňami.

Preto je potrebné, aby sa vláda a iné inštitúcie snažili bojovať proti praniu špinavých peňazí pomocou rôznych opatrení a legislatívy. Je dôležité, aby sa v tejto stále vyvíjajúcej sa problematike vedel držať krok s novodobými fenoménmi. Opatrenia na ich zabránenie zahŕňajú napríklad zvýšenú kontrolu finančných transakcií, posilnenie právnych predpisov a spoluprácu medzi vládnyimi a medzinárodnými organizáciami.

Po priblížení niektorých dôležitých pojmov, ktoré sú potrebné, aby čitateľ pochopil danú problematiku, je ďalej dôležité uvedomiť si, aký rozsah právomocí majú v danej oblasti jednotlivé orgány a ktorými činnosťami napomáhajú v odhaľovaní trestných činov. Čitateľovi sme priblížili aktuálne platnú legislatívu v oblasti legalizácie príjmov z trestnej činnosti. Okrem historického vývoja, ktorý viedol k implementovaniu súčasných smerníc a noriem, sme sa zamerali predovšetkým na oblasť prania špinavých peňazí prostredníctvom kryptoaktív, ktoré je podľa nášho názoru veľkým problémom v súčasnosti.

Zaujímavým bodom v tejto bakalárskej práci je taktiež predstavenie návrhu novej smernice číslo 6, ktorá doposiaľ nebola implementovaná, ale ak by sa tak stalo v budúcnosti, má kompletne nahradiť a zrušiť aktuálne platnú 4. smernice EÚ. Táto smernica by mala obsahovať nové opatrenia, ktoré rozširujú pôsobnosť doteraz platných pravidiel a ktoré majú

odstrániť medzery medzi vnútroštátnou úpravou a medzinárodnou úpravou danej problematiky.

Na základe bodov, ktoré sme si na začiatku práce vytýčili, môžeme usúdiť, že po porovnaní stavu pred a po implementácii platnej smernice a za pomoci štatistických údajov, sa nám podarilo naplniť nami stanovené ciele. Ukázali sme si aké tendencie mali určité druhy kriminality v druhom kole národného hodnotenia rizík v porovnaní s predchádzajúcim kolom. Je zaujímavé sledovať, aký veľký dopad má pranie špinavých peňazí na finančný trh v krajine. Práve vďaka týmto ukazovateľom je jednoduchšie pochopiť danú problematiku a zamyslieť sa nad budúcim vývojom.

Záverom by sme chceli zdôrazniť, že boj proti praniu špinavých peňazí by mal byť prioritou pre každú spoločnosť a každého jednotlivca. Musíme spoločne pracovať na znižovaní a odstraňovaní tejto nebezpečnej kriminality a podporovať opatrenia, ktoré pomáhajú zamedziť šíreniu zločineckých aktivít. Preto si myslíme, že práve schválenie návrhu 6. smernice EÚ môže byť veľkým krokom vpred. V návrhu vidíme veľa silných stránok, ktoré nám aj spolu s ostatnými novoprijatými opatreniami pomôžu legalizácii príjmov z trestnej činnosti predchádzať.

Veríme, že táto bakalárska práca prinesie ucelený pohľad na problematiku prania špinavých peňazí nielen z pohľadu Slovenskej republiky, ale aj pohľadu Európskej únie či medzinárodnej úrovne. Zároveň si myslíme, že sa nám podarilo splniť hlavný cieľ tejto práce a dospeli sme k názoru, že je potrebné neustále prinášať nové opatrenia v danej oblasti.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje a články v tlačенých časopisoch

1. COELHO, Rodrigo – FISHMAN, Jonathan – OCAMPO, Denise Garcia. *Supervising cryptoassets for anti-money laundering*. In FSI Insights on policy implementation : Bank for International Settlements, Apríl 2021, roč. 31, s. 1-22, ISSN 2522-2481.
2. ČAPLÁNOVÁ, Anetta a kolektív. *Ekonomía*. Bratislava : Wolters Kluwer, 6. September 2022. prvé vydanie. ISBN 978-80-7676-490-3.
3. DOMARACKÁ, Denisa. *Ochrana pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti v bankách*. In Účtovníctvo, Audítorstvo, Daňovníctvo v teórii a praxi. - Bratislava : Slovenská komora certifikovaných účtovníkov, December 2021, roč. 29, s. 2-7, ISSN 1335-2024.
4. FABIANOVÁ, Jana – KRÍHA, Jozef. *Legalizácia príjmov z trestnej činnosti v Slovenskej republiky = Money Laundering in the Slovak Republic*. In AUSPICIA : recenzovaný vedecký časopis pro oblast spoločenských a humanitných vied. – Košice – České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálných štúdií České Budějovice, 2015, ISSN 1214-4967.
5. FENDEKOVÁ, Izabela. *Nové štandardy FATF a návrh 4. smernice EÚ v oblasti prevencie legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu*. In BIATEC : odborný bankový časopis. - Bratislava : Národná banka Slovenska, Január 2014, roč. 22, č. 1, s. 8, ISSN 1335-0900.
6. OLEXÍK, Ignác. *Právne, inštitucionálne a medzinárodné aspekty eliminácie fenoménu „prania špinavých peňazí“*. In Ekonomický časopis = Journal of economics : časopis pre ekonomickú teóriu, hospodársku politiku, spoločensko-ekonomické prognózy. - Bratislava : Slovak Academic Press, 2002, roč. 50, č. 3, s. 447-448. ISSN 0013-3035.
7. STIERANKA, Jozef. *Legalizácia príjmov z trestnej činnosti a financovanie terorizmu*. Právna a inštitucionálna ochrana v Slovenskej republike. Bratislava : Wolters Kluwer, 2018. s. 1-196. ISBN 978-80-8168-912-3.
8. ŠANTA, Ján – ŠANTA, Ivo. *K niektorým legislatívnym a ekonomickým aspektom virtuálnych mien v legislatíve Európskej únie a Slovenskej republiky*. In Justičné revue, 14. Marec 2022, roč. 74, 2022, č. 2, s. 172, ISSN 1335-6461.

9. VYHNÁLIK, Ján. *Opatrenia proti praniu špinavých peňazí*. In BIATEC : odborný bankový časopis. - Bratislava : Národná banka Slovenska, Máj 1999, roč. 7, č. 5, s. 2-3, ISSN 1335-0900.

Elektronické zdroje

10. ČECH, Denis. *Transparentnosť versus rešpektovanie súkromného a rodinného života/ochrana osobných údajov*. In Kreston Slovakia [online], November 2022. Dostupné na: <https://kreston.sk/pravo/transparentnost-versus-respektovanie-sukromneho-a-rodinneho-zivota-ochrana-osobnych-udajov-vo-svetle-rozsudku-sd-eu-v-spojenych-veciach-c%E2%80%919137-20-a-c%E2%80%9191601-20/> [29-04-2023].
11. HMÍROVÁ, Lenka. Legalizácia príjmov z trestnej činnosti - povinnosti podnikateľov [online], Jún 2018. Dostupné na: <https://www.epi.sk/clanok-z-titulky/legalizacia-prijmov-z-trestnej-cinnosti-povinnosti-podnikatelov-tt.htm>
12. ICAEW. *8 ways the 5th Anti Money Laundering Directive will affect financial services firms* [online], Január 2020. Dostupné na: <https://www.icaew.com/technical/financial-services/2020/8-ways-the-5th-anti-money-laundering-directive-will-affect-financial-services-firms> [29-04-2023].
13. ICAEW. *CRYPTO-ASSETS: ANTI-MONEY LAUNDERING GUIDANCE FOR ACCOUNTANTS – GUIDE* [online], 2019. Dostupné na: <https://www.icaew.com/regulation/anti-money-laundering-guidance> [29-04-2023].
14. KOMPONENT 16: Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva. *PLÁN OBNOVY – cestovná mapa k lepšiemu Slovensku* [online], 2021. Dostupné na: https://www.planobnovy.sk/site/assets/files/1054/komponent_16_boj-proti-korupcii_1.pdf [29-04-2023].
15. Ministerstvo Vnútra Slovenskej republiky. *Finančná spravodajská jednotka, Výročná správa 2015* [online], 2016. Dostupné na: www.minv.sk/?financna-policia [29-04-2023].
16. Ministerstvo Vnútra Slovenskej republiky. *Finančná spravodajská jednotka, Výročná správa 2021* [online], 2022. Dostupné na: www.minv.sk/?financna-policia [29-04-2023].

17. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. *Záverečná správa z druhého národného hodnotenie rizík legalizácie výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu* [online], 2022. Dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj_biro/nhr/Zaverecna%20sprava%20z%20druheho%20NHR.pdf [29-04-2023].
18. MITROVSKY, Daniel. *Európsky parlament schválil nariadenie MiCA pre reguláciu kryptomien*. In Fumbi Network j.s.a. [online], Apríl 2023. Dostupné na: <https://fumbi.network/sk/news/europsky-parlament-schvalil-nariadenie-mica-pre-regulaciju-kryptomien-otvara-sa-nova-era-pre-financny-sektor/> [29-04-2023].
19. MONEYVAL. *Správa z piateho kola vzájomného hodnotenia. - Opatrenia proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu* [online]. - Štrasburg, September 2020. Dostupné na: [https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj/oms/MONEYVAL\(2020\)21_5th%20Round_MER%20Slovakia_SK.pdf](https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj/oms/MONEYVAL(2020)21_5th%20Round_MER%20Slovakia_SK.pdf) [29-04-2023].
20. NBS. Metodické usmernenie útvarov dohľadu nad finančným trhom Národnej banky Slovenska z 5. decembra 2022 č. 10/2022. In Vestník NBS [online], December 2022. Dostupné na: <https://nbs.sk/legislativa/vestnik-nbs/2022-2/> [29-04-2023].
21. OK AML. 6. *Smernica o boji proti praniu špinavých peňazí (6AMLD)*. In Digital Systems a. s. [online], 2023. Dostupné na: <https://www.okaml.eu/aml-zakon/#Increased-co-operation-between-Member-States> [29-04-2023].
22. SUĎA, Pavol. *S bojom proti praniu špinavých peňazí môže pomôcť každý podnikateľ*. In Finstat [online], December 2021. Dostupné na: https://news.finstat.sk/clanky/anti_money_laundering/ [29-04-2023].
23. VANEKOVÁ, Petra. *Informácie o konečných užívateľoch výhod budú prístupné širokej verejnosti*. In Nitschneider [online], September 2019. Dostupné na: <https://nitschneider.passle.net/post/102frgv/informacie-o-konecných-uzivateoch-vyhod-budu-pristupne-sirokej-verejnosti> [29-04-2023].

Právne predpisy, dokumenty súvisiace s normotvornou činnosťou

24. EURÓPSKA KOMISIA. Návrh smernice Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) o mechanizmoch, ktoré majú členské štáty zaviesť na predchádzanie využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa zrušuje smernica (EÚ) 2015/849. – Brusel, 20. júl 2021.

25. Smernica Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012 a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES a smernica Komisie 2006/70/ES. In Úradný vestník Európskej únie. – Štrasburg, 20. máj 2015.
26. Smernica Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2018/843, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu a smernice 2009/138/ES a 2013/36/EÚ. In Úradný vestník Európskej únie. – Štrasburg, 30. máj 2018.
27. Zákon č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, 1. september 2008.
28. Zákon č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 2. júl 2008.
29. Zákon č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 25. október 2016.